

Prostovoljci podirajo na Tržaški cesti v Ljubljani hišo, da bo (cesta) širša in bolj pregledna.

Strah Zed. držav pred socializacijo v zapadni Evropi

Kako in komu v korist naj zapravimo 17 milijard dolarjev? — Bojazen, da se bo "naš" (Marshallov-Trumanov) načrt "ponesrečil"

Bivši predsednik Herbert Hoover, ki je oglašal za vsečaka v evropskih ekonomskih zadevah, je kongresu priporočil, naj se mu nikar ne mudi pritrjevati takozvanemu "Marshallovemu planu".

On celo dvomi, čemu naj bi se kongresu mudilo določiti \$6-800.000.000 za dobo prvih 15 mesecev ameriške pomoči. Ampak ta je sedaj že v teku.

Ne se ozirati "na nujnost"

Dasi sta Marshall in Truman — posebno prvi, hotela, da naj se prej omenjeno vsto odobri takoj, ako hočemo vztrajati pri Trumanovi doktrini "za zavezništvo komunizma", je bil Hoover mnenja, da naj v senatu in v poslanski zbornici vse to dobro preudarijo, predno bi se "ujeli v kake zanke."

To, da je pomoč nujna, je kajpada res. Ampak v ta namen lahko uporabimo navadno reliefno akcijo.

O Marshallovem načrtu pa je treba preudariti vse do zadnje pike.

Kaj prav za prav hočemo doseči z njim? To ne vprašujejo kake radikali, ker jih v naših poslanskih zbornicah ni, ampak konservativci. V svojih govorih vsi do kraja na en ali drug način izražajo bojazen, da morda gremo z Marshallovim načrtom v past.

V kakšno? In pojasnjujejo: V skoro vseh vladah zapadne Evrope so zastopane razne delavske stranke. V Angliji pa je delavska stranka na krmilu.

Social-demokratske in sorodne stranke imajo moč v šandinavskih deželah, v Franciji, v Belgiji in močne so na Nizozemskem in Danskem.

Social-demokrati v anglo-ameriški coni Nemčije so spet močan faktor. Vsi ti krogi imajo v svojem programu socializacijo veleindustrije, prometnih in distributivnih sredstev. In pa prirodnih bogastev.

Torej počakajmo, pravijo "ljudski" zastopniki v poslanski in senatni zbornici, da vidimo, kako mislijo vlade teh šestnajstih dežel, ki so se izrekle za Marshallov načrt, potrošiti obljubljeno jim ameriško podporo. Naj se nam nikar ne mudi.

Predlogi za pomoč privatni industriji

Najbolj odkriti konservativci v zvezni zbornici hočejo vedeti, da-li bo Marshallov načrt podpora socializmu, ali pa "našemu načinu življenja". Med njimi se oglašajo taki, ki vprašujejo, čemu ne bi v tistih evropskih deželah, ki jih nimajo Rusija v oblasti, rajše pomagali ljudem s "privatno iniciativo", to je posameznim kapitalistom, ali pa naj bi obrate prevzele ameriške korporacije.

Le na ta način — tako argumentirajo — bo naša pomoč za padni, Evropi zalegla koncem konca tudi nam v korist.

Marshall se ne boji "socializacije"

V obrambo svojega načrta Marshall odgovarja skeptikom v kongresu med štirimi sejami in včasih tudi javno, da se nam "nacionalizacije" v zapadni Evropi, če jo otmemo pred ekstremnimi levičarskimi elementi, ni bati.

Izgleda, da ni brez vzroka optimist. Angleški laboriti — namreč sedanja angleška vlada vsaj — z našo soglasja. Obe delujeta skupno. Lastnik čikaške Tribune, Robert R. McCormick domneva, ali skoro naravnost trdi, da smo sklenili z Anglijo tajno vojno zvezo se ko ji je Churchill načeljeval in da je delavska vlada ni preklicala. Že radi tega ne, ker je ves imperialistični ustroj Velike Britanije sedaj povsem odvisen od ameriške zaščite.

McCormick Trumanu očita, da je vrgele Angliji nad štiri milijarde "posojila" ne da bi si mogla z njim kaj pomagati.

A v kongresu na skrivaj nagigujejo, da je delavska vlada dolžila podpirati jeklarsko industrijo, ki je ogromna, in pa da je plačala železnice in premovalnike, ter vse drugo kar je poliržavila, z bondi, katere prej nimajo lastnikom jamči in jamči in visoke obresti tudi če bi prejetja prinašala izgubo.

Tudi v Franciji je bilo precej podjetij po vojni podpravljenih, ter so med vojno z lastniki vred lužila Hitlerju. A v ostalem je Franciji le nekako toliko kontrole, kot jo je bilo pod Rooseveltom v času depresije in potem v vojni. Kapitalistični sistem ni v nobeni deželi vsled kontrole ničesar trpel in mnenje visokih uradnikov državnega in rovskega departmanta je, da je kongres odobri izvajanje Marshallovega načrta v polni meri, se bo z ameriški dajatvami kapitalizem utrdil in v dokaz navajajo Grčijo in posebno Italijo.

Nadaljevanje na 5. strani.)

Jačanje ameriške bojne sile na Balkanu in v vsem Sredozemlju

Ameriška bojna sila je obnovila svojo letalsko bazo v Mellahi, v bivški italijanski severni Afriki, ki je oddaljena od Beograda in drugih balkanskih mest le okrog 600 do 800 zračnih milj.

Američani so zgradili to bazo že med vojno. V smislu ustmenih dogovorov med veliko trojico so jo po vojni zapustili. A nekaj našega moštva je ostalo tam, da drže to veliko bojno bazo pripravljeno za momentno uporabo. Stala je baje okrog 25 milijonov dolarjev. Sedaj jo ameriški inženirji zboljšujejo in naši bombniki so se vrnili tja.

Sovjetska unija je protestirala na naslov ameriške in drugih prizadetih vlad že s par notami. Pravi, da je ameriško brodovje v italijanskih pristaniščih in obnavljanje ameriških letališč v bivških italijanskih kolonijah kršitev mirovne pogodbe z Italijo.

Naš vnani department je protest kratkoma zavrnil z izjavo, da smo letalsko bazo v Mellahi obnovili v "mirovne namene". In da so naše bojne ladje v italijanskih lukah iz Italiji prijateljskih nagibov in na povabilo de Gasperi je vlad. De Gasperi je to potrdil in Rusiji, Jugoslaviji ter drugim vladam, ki protestirajo, med vrsticami odgovoril, da je pristane ameriškega brodovja v Italiji njena in ameriška za deva.

Nota sovjetske vlade pravi, da so ameriške bojne ladje naprave v grških in turških vodah demonstrativne manevre. In enako v Trstu ter s svojo najmodernejšo nosilko letal, ki je s svojimi spremljevalkami plula po Jadranu mimo Trsta v Benetke, menda v "svarilo" Jugoslaviji in italijanskim komunistom.

Državni department je zanimal take "domneve", in to ne na preveč vljuden način.

Sovjetski, jugoslovanski in bolgarski vladni krogi pravijo, čeprav za enkrat še neuradno, da naša dežela gradi v Sredozemlju svojo bojno silo ne za mir temveč za ustrahovanje malih dežel in za nadvlado nad Sredozemljem v prid ameriškega kapitalizma, ki je sedaj postal glavni lastnik velikanskih oljnih ležišč in oljne industrije v obojnih deželah.

V ta namen smo vzeli pod "zaščito" Grčijo in Turčijo. Prvo smo vzeli v svojo oblast toliko, da se morajo njeni ministri menjati po navodilih naših vojaških poveljnikov. In ker nimamo v Grčiji drugega na svoji strani kot bankrotirano rojalistično reakcijo, se je naša vlada oslonila nanjo. O demokraciji pod sedanjim režimom na Grškem torej ni govora. Minuli teden je moral na ameriški pritisk vsled svojih neuspehov v vojni z domovinsko fronto odstopiti general Ventiris, dasi je to nerad storil. Toda ker Amerika plačuje grške račune, ima tudi "pravico" ukazovati, kdo naj bo v kaki visoki službi in kdo ne.

Ob enem je bilo iz Aten dne 31. januarja poročano, da je odšla v severno Grčijo nadaljna skupina ameriških častnikov, ki bo "nadzirala" vojno grške rojalistične armade proti gerilec (domovinski fronti) in si prizadevala, da se jo za ameriško politiko čimprej in čim uspešneje zaključi.

Druga taka ameriška baza, kakor je Grčija, postaja Italija. Namen naše vlade je storiti vse v njeni moči, da ostane Italija pod konservativno vlado. Dovažamo ji živila in ji pomagamo v oboroževanju vojaštva, kolikor ji je dovoljenega, ter opremljamo njeno orožništvo in milico.

Kajti bližajo se volitve v prvi italijanski parlament, od kar ji je Mussolini prejšnjega razpusil. In kampanja je vroča.

"Neutrlnost" nagrajena

V sedanjí ameriški pomožni akciji, ki je združena z Marshallovim načrtom, bodo dobile dr-

žave, ki so bile v vojni nevtralne nad \$700.000.000, a "ruske satelite", ki so se borile in kravale za poraz Hitlerja, nič.

Koncert "Napreja" v Milwaukeeju bo dne osmega februarja

Poroča ROSE MUSICH
Zopet se nam približuje vesel dan v Milwaukeeju in sicer koncert slovenskega pevskega zbora "Napreja". Vršil se bo v nedeljo 8. februarja v Collins Meyer dvorani.

Vabimo vse ljubitelje slovenskega petja, da napolnijo dvorano do zadnjega kotička. To se pravi, vabimo naše ljudi iz starejših generacij in naše tujke rojene.

Pevci in pevke se učijo z vso vnemo, da bodo zadovoljili vse posetnike.

Ker vent po sebi, kako me slovenska pesem ponese v milo rojstno domovino, kjer sem preživela toliko veselih dni, mislim, da bo vsak imel enak občutek, ko bo spet slišal prelepe slovenske melodije.

V sedanjem zboru "Napreja" je večina mlada. Vse priznanje, ker se toliko zanima za negovanje slovenske pesmi.

Le tako naprej, mladi pevci in pevke "Napreja"! Kajti v taki družbi se tudi mi, kar nas je starejših pevcev in pevk, počutimo veseli.

Zal nam je, ker je naš dober pevec in vzpodbudnik Frank Puncer obolel. Želimo mu vsi skupaj skorajšnjega okrevanja, da bi se zopet povrnil med nas, ker ga težko pogrešamo.

Spreda koncerta tu ne bom opisovala, ker bo to morda storil kdo drugi. Torej na veselo svidenje v nedeljo 8. februarja.

Še nekaj podatkov o pripravah za Naprejev koncert.

K poročilu Rose Musich smo prejeli še nekaj podatkov o velikem koncertni prireditvi, ki jo priredi milwaukee "Napreja" 8. feb.

Dvorana Collins Meyer Post je na 725 W. National Ave. in je znana vsem tukajšnjim Slovincem in drugim, ki so prihajali na naše priredbe. Začetek je ob 4. pop. Vstopnina je 70c.

V zboru nastopi nad 70 pevcev in pevk. Vsi so uglajeni v petju in izgovorjavi.

Poleg petja vsebuje spored tudi razne druge točke, kakršnih tu še niste videli. Po sporedu zvečer bo prosta zabava in ples. — Pridite vsi!

Anton Tratnik.

Članstvo kom. stranke na Poljskem

Komunistična stranka na Poljskem, ki se po vojni uradno naziva z delavska stranka, ima glasom poročila AP 40.000 članov. V vladi, ki je koalicijska, ima največ zastopnikov ona in pa socialdemokrati. Nekaj jih ima kmečka stranka, ki ji je načeljeval ubežni Mikolajček in par portfeljev imajo druge skupine.

Vzajemnost med Poljsko in Čehoslovaško

Mel vlado v Pragi in Varšavi je bila sklenjena pogodba za koordiniranje (izenačenje) industrijskih in rudniških obratov v štirinajstih strokah.

Louis Adamič je avtor mnogih knjig. Naročite si jih iz Proletarčeve knjižarne.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

"Živčna" in "mrzla" vojna spraviti v Rusiji, ki so jo v revolucionarnih potresih prevzeli boljševiki, Romunijo pa so zapadne sile odredile za desko "sanitarnem" kordonu. Romunija je zahtevala svoje zlato nazaj, a ga ji sovj. vlada ni hotela vrniti. To je bilo pametno, kajti ako bi ga ji, bi bil ekskralj Karl še večji multimilijonar in tudi Mihael ne bi jamral, da je z denarjem "slabo založen".

"Čistke" oglašajo naš kapitalistični tisk le kadar se vrše v USSR in v njenih "satelitih". Kadar pa uganja preiskave FBI in kongresni odsek, ki odkriva neameriške aktivnosti, so to dejanja za zaščito domovine proti njenim notranjim sovražnikom. Dvojna mera je po svetu pač najstarejša moda in ji še dolgo ne bo konca.

Gospodje pri A. D. so odkrili, da so v teku neke čistke tudi v jugoslovanskem poslanstvu v Washingtonu. Je možno, da ne teče vse gladko, kajti če se spomnimo na razne zapletitve v Kanadi in tu, je nam lahko pred očmi, da ni vsakdo komunist ki pravi da je. Nekateri so bili hkrati v službi dveh vlad, prejemali plačo od obeh, in končno izdali tisto, ki jih je prva najela. V tem oziru ima Sovj. unija več neprimlik kot Zed. države, dasi tudi naša dežela ni imela sreče med vsemi, ki jih je najela, da ji služijo vestno v drugih deželah. To je stara metoda in bo trajala, dokler bodo mednarodni odnošaji taki, da ne bo nobena vlada zaupala drugi temveč da bodo vse le spletke in igranje "poker".

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Nekaj o naših stvareh

Na obnem zboru Slovenskega delavskega centra v petek 30. januarja so bili izvoljeni v novi direktorij sledeči: Frank Alesh, predsednik; Filip Godina, I. podpredsednik; Angela Zaitz, II. podpredsednica; Frank Groser, tajnik-blagajnik; Anton Gardén, zapisnikar; Frank Zaitz, upravitelj posloja. Nadzorni odbor, Chas. Pogorelec, John Turk, Fred A. Vider. Drugi člani direktorija, ki je bil povečan iz 9 na 13 članov in ki tvorijo ob enem publicijski odbor, so Donald J. Lotrich, Anton Konchan, Frank Japich in John Simon.

Prejšnji tajnik John Rak ni več kandidiral. Odpravljen je urad blagajnika, ker bo v bodoče opravljal oba posla tajnik. Dosedanji blagajnik je bil Filip Godina, ki je sedaj, kot že omenjeno, prvi podpredsednik.

Na zborovanju je bilo izrečenih nekaj kritičnih besed, a ne toliko, kot na raznih drugih sejah te ustanove tekom minulega in predlanskega leta. Upati je, da bo sodelovanje med novimi direktorji in s člani odbora družabnega kluba dobro, ker ni vzrokov, čemu ne bi bilo.

Dne 8. februarja bo v Milwaukeeju koncert pevskega zbora "Napreja". Več o tem je v peti koloni na tej strani. In v Detroitu naši ljudje obnavljajo pevske zbor "Svoboda".

Z naslovom, "Narod pred sodiščem" je priobčil Frank Kerže v Glasu naroda z dne 29. jan. svoj drugi članek. V njemu znova apelira, da se bi tožarenje na sodiščih proti Enakopravnosti, Prosveti in Proletarcu preprečilo z medsebojno poravnavo. Pravi, da je dobil nekaj pisem, ki z njim soglašajo, a definitivnega ni nič. Glede spora samega omenja, da stu tu dve skupini: ena za, druga proti današnji Jugoslaviji. Neutrlnih ljudi ni.

Svoj članek zaključuje z vprašanjem na tožitelja, če je pripravljen na spravo izven sodnije. In ako dobi dovoljen odgovor, se bo potem obrnil z vprašalno polo na tožene liste. Frank Kerže vrši ta prizadevanja na svojo roko, v veri, da ako uspe, bo dobremu imenu ameriških Slovincov koristno in škoda, ki bi z nadaljevanjem sodnega boja lahko nastala, bo preprečena.

"Glas SDZ" (glasilo Slovenske dobrodnele zveze v Clevelandu) ima prijateljsko oceno o letošnjem Ameriškem družinskem koledarju, s kritičnimi omembami kajpada, ki pa so vse konstruktivne. In iz Washingtona nam je ta letnik zelo pohvalno ocenil Slavko Zore. Ako te knjige še nimate, naročite si jo in priporočite jo tudi drugim.

AFL zavzela skrajno konservativno taktiko

Eksekutiva AFL (American Federation of Labor) je pričela s svojim letošnjim zborovanjem v Miamiju v Floridi, kjer je toplota in pa veliko priložnosti za zabave, za kopanje v morju in za udeleževanje v hazardnih igrah.

Na seji so člani eksekutive govorili zgolj proti radikalizmu, udrihali po "komunistih" in se delali za največje patriote, reporterji pa so se muzali, češ, niti direktorji ameriških trustov ne bi mogli biti bolj konservativni kot je večina teh takozvanih delavskih voditeljev.

Par izmed članov eksekutive ima nekoliko smisla za napredek, a vzlic temu ni niti enega

med njimi, ki bi bil za kaj drugega kot za sedanjí sistem. Vsi so zelo dobro plačani, večina predobro, posebno ako se pomisli, da prejema od navadnih delavcev nekateri po \$2000 in več na mesec za dlo, ki ga vrše tako, da je zveza industrialcev (NAM) z njimi povsem zadovoljna.

Predsednik William Green, kateremu pišejo govore drugi, v skladu z večino eksekutive, je udrihal po "vojni nevarnosti, ki jo nam prinaša Rusija" in apeliral na unije v kapitalističnih deželah po svetu, naj izstopijo iz pred par leti ustanovljene mednarodne zveze strokovnih organizacij, zato ker so v nji "ne-

svobodne unije Rusije ter drugih totalitarnih dežel."

Green zelo zameri angleškim unijam, ker so šle v to zvezo. In kot izgleda, je nova strokovna internacionala na poti navzdol. O nji se le malo čuje, prvič vsled ogromne ameriške ofenzive proti "komunizmu", kar pomeni proti vsakršnemu radikalizmu, in pa vsled strahu raznih vlad v zapadni Evropi, da ne bi izgubile ameriške pomoči.

Wm. Green je bil najbolj smešen, ko je trdil, da je treba "rusko agresivnost" ustaviti.

Mar ne ve, da smo mi sedaj s svojo armado, letalstvom in mornarico bolj agresivni kot pa je bilo osiše pred vojno? Še ni-

čkar ni bilo velesile, ki bi kontrolirala toliko vlad kot jih danes Zed. države.

Eksekutiva AFL je odločno proti delavski politiki akcij. V tem oziru je danes bolj reakcionarna kakor pa je bila pod Gompesom. Slednji je politične toke saj razumel, sedanje vodstvo AFL pa je prav tako konservativno kakor ameriška trgovska komora in zveza industrialcev.

Vse tri skupine so enako vnete v napadih na Henryja Wallacea, vse tri se dušajo za naš način življenja in vse so za "svobodno podjetništvo", za naš sedanji kapitalizem, v katerem ne najdeš zares "svobodnega podjetništva" tudi ako ga iščeš z lučjo ob belem dnevu.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00. Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Mahatma Gandhi

Nihče ne bi nikoli verjel, da bo duhovni vodja hindustanske Indije, ki so ga tudi mohamedanci spoštovali, kdaj žrtveti atentata. A dne 30. januarja se je dogodilo, da je nek fanatik vanj sprožil par krogelj in ga ubil.

Za vso Indijo je dobro, da mu ni vzel življenja kak musliman. Kajti nastala bi verska vojna in ljudje na obeh straneh bi cepali hitreje kakor od kuge, kplere ali lakote.

Gandhi je bil vse svoje življenje revolucionar, dasi ne v našem pomenu besede. Njemu ne bi mogel nihče očitati, da je bil "komunist". Svojo borbo je vodil nekako slično kakor jo je biblijski Jezus Kristus.

V mladih letih je bil upornik. Izšolal se je za advokata, se lično oblačil in branil svoje rojake, ki so bili v suženjskih razmerah v Južnoafriški uniji. Njihov položaj danes je le malo boljši kot takrat ko jih je mladi odvetnik Gandhi branil na sodiščih in ni vzel svoji zgornosti zanje ničesar dosegel.

Južnoafriška unija je sicer demokratičen dominjon britanskega carstva, toda le za bele, oziroma samo za belopoltno posedujoče ljudi. Namreč za tiste, ki imajo v oblasti diamantna polja, zlate rudnike in vsa druga bogastva.

Ko se je Gandhi vrnil iz Afrike v London, je tipal, če bi se njegovemu ljudstvu moglo življenje v Indiji, in pa onim Hindom, ki so bili preseljeni v Južnoafriško unijo, življenje kaj olajšati.

Uvidel je — to je bilo že mnogo let nazaj, da se v Londonu trudi zaman.

Sel je nazaj v domovino, gledal mizerijo, nesnago, bigotstvo, ignoranco, grozotne razlike med kastami in začel nov evangelij. Zahteval je osvoboditev Indije izpod angleškega imperializma. Učil je svoje ljudi, kakor biblijski Kristus, vsi, ki ste dobre volje, pojdite za menoj.

Angležem je Gandhi prizadel nič koliko težav. Njihov imperializem v Indiji jim je izpodkopal, ni pa ga mogel uničiti.

Gandhi je bil pacifist. Ni hotel, da se bi njegovo ljudstvo angleškemu imperializmu upiralo z orožjem v roki. Bil pa je za takozvano pasivno resistenco. Za nekaj takega čemur pravimo v Zd. državah "sit down strike".

Njegovi ljudje so v boju proti angleškemu imperializmu posedali na progah poulične železnice, ali pred konji in avti in zaprli promet.

Gandhija in njegove tovariše so Angleži zaprli, toda pasivna resistenca se je nadaljevala. Od časa do časa je angleški podkralj (viceroj) Gandhija izpustil, toda ta je svojo taktiko trmoglavo nadaljeval na tako miren način, s tako miroljubnimi sredstvi, da nima njegovo gibanje nikjer v zgodovini nobene primere. Namreč ne v tako velikanskem obsegu.

Gandhi je šel dalje. Hotel je v Indiji uničiti angleško tekstilno industrijo. Kupil si je kolovrat, stkal si je rjuho in tako je potoval s svojim kolovratom napol nag širom svoje prostrane dežele in učil ljudi, naj si obleko predejo doma, ako hočejo, da jih angleški kapitalizem in imperializem ne bosta izkoriščala do mozga kot sta jih od vseh dni od kar je prišla Indija pod njuno posest.

In res je uspel. Čim so ga angleške oblasti zaprle, se je začel postiti. In je vzdržal. Kajti živel je skromno vse življenje in se utrdil. Bilo ga je le kost in koža. Vendar je bil zdrav. Mesa — pravijo — ni nikoli jedel. Sploh so pripadniki njegove vere vegetarijanci in včasih so jim iz naše dežele in iz Anglije celo njihni prijatelji očitili, da so zato tako slabi v odpornosti, ker ne jedo mesa. V Indiji je med hindi celo krava sveta žival. In sploh vse druge. Niti kač ne pobijajo temveč jih mamijo z godbo...

V Indiji (Koromandij), kakor jo je označeval Ivan Cankar, ni "zapadne civilizacije", ne krščanske, kakor jo razumevajo v Vatikanu. Je pa taka, kot jo je učil Gandhi.

Ko se je angleški imperializem končno le moral umakniti, je poskrbel z geslom, razdvajaj in vlada.

Indija je sedaj razdeljena v dva "dominjona". Bogastva so ostala Angležem. A politična oblast pa je prešla na domače ljudstvo. Toda kaj ti bo oblast, če pa ti ekonomsko še vedno nekdo drugi tišči za vrat!

Vseeno — angleška delavska vlada je dala Indiji svobodo in imela je s tem nič koliko težav. Prvič, podedovala je od tistih ne svojo temveč torijsko vladano Indijo. Bigotskih razvad, fanatizma, kast, izkoriščanja in vseh drugih zla ne moreš odpraviti čez noč.

Zelo verjetno je, da sta Bevin in Attlee želela enotno neodvisno Indijo, seveda kot dominjon Velike Britanije.

Toda njuno vnanjo politiko so vodili prejšnji torijski diplomati in je šlo vsled tega "po starem".

"Razdvajaj in vlada", to je najučinkovitejša metoda imperializma.

Dobra tretjina Indijcev je mohamedanske vere. Okrog tri sto milijonov hindov pa je razdeljenih v kaste — v razrede, in v teh razmerah je en razred, ki se imenuje za "nedotakljiv". In sicer v tem smislu, da ako si iz višje kaste, je smrtna sramota, če bi mu segel v roko, ali se celo obdržal ob njegovo obleko, ako jo sploh ima kaj na sebi, ali ob njegovo kožo — kar bogneja... Gandhi je skušal postati svetnik in je to svojo ambicijo tudi dosegel. On ni hotel, da bi ga ljudstvo smatralo za politika, temveč za preroka, za človeka, ki uči pravo vero.

Dasi študiran v evropskih vseučiliščih, se je povrnil v Indijo v primitivnost.

ZLATKO BALOKOVIČ, predsednik ZOJSA, v prizoru, ko je govoril na seji svoje organizacije v New Yorku dne 7. januarja. Slika se je radi indorsiranja Henryja Wallacea, in ta odbor (ZOJSA) ga je odobril. Na sliki sta Leo Krzycki in Wallace, ko govori v imenu ZOJSA Zlatko Baloković.

NAUKI OSTANKOV AMERIŠKE DIVJINE

Skriti v najoddaljenejših kotičkih ameriških obsežnih državnih gozdov kot nedotaknjene trdnjave prirode — so takozvani zadnji ostanki primitivne ameriške divjine. To so predelje gozdnih zemljišč, katera drži in ohranja v kolikor mogoče prvotnem prirodnem stanju vladna gozdna služba. Skozi ta predelja ne drži nobena tlakovana cesta ali pot. Po obsegu merijo ti gozdovi in divje pokrajine od pol milijona do dva milijona akrov površine in zajeto v teh predelih je življenje divje prvotne narave ameriške zemlje. Zvezna gozdna služba je dozdaj določila 70 takih predelov za javno ali državno last z namenom nuditi modernemu ameriškemu človeku tekom počitnic priliko, da vidi na lastne oči s kakim težavami in divjo pokrajino so se morali boriti pionirji, ki so ustvarjali to deželo in polagali temelje ameriški civilizaciji ter življenju kot ga poznamo danes.

Enega izmed takih predelov najdemo v pogorskih krajih Montane — Lewis in Clark narodni park. Po obsegu meri milijon akrov in v njem naletimo izmenoma na strme gore, globoke skalne soteske in prepade, blesteča jezera in s cvetjem posute doline. Malo se je v teh predelih spremenila priroda izza dni Indijancev in njihovih vojni plesov ter obredov in častitev sonca, ali izza leta 1806, ko je Meriwether Lewis našel v eni sami čredi deset tisoč bizonov, ki so se pasli ob toku Sun River. Lewis je bil eden najdržnejših raziskovalcev severozapada.

Drug obsežen del divjine je v Odet v rjuho, brez obuval, je potoval iz mesta do mesta, iz vasi do vasi in učil nov evangelij miru. Pil je kozje mleko, sadni sok in molil. Tako je ta mož vodil osvobodilno gibanje v Indiji leta in leta in trdil, da bo zmagal brez revolucije, brez krvotilja. Ni ga filozofa v današnjih dneh, ki bi ga mi mogli primerjati. Ko je Indija končno le dobila svobodo, ji je bila dana vse drugače kakor pa si jo je Gandhi zamišljal.

Indija je geografično, to je, zemljepisno, homogena dežela. A ne versko.

Tu pa tam so v nji veliki predeli s pretežno mohamedanskim prebivalstvom. Toda je v manjšini. In so rekli muslimani, da svobodne Indije nečejo drugače kot ako se vse njihove province proglasi za samostojno državo.

Če bi bile skupaj, bi bila stvar enostavna. Pa niso.

Tako je nastal iz Indije po osvoboditvi "Hindustan" in mohamedanski "Pakistan".

In nato klanje radi vere — klanje v vseh, moritve in rušenje v mestih, krvava mučenja v vlakih.

Mohandas Gandhi se je zjokal nad svojim dolgoletnim delom in se začel postiti. To je bilo v prvi polovici januarja. Hindi in muslimanski voditelji so ga prosili, naj se neha mučiti, češ, poboljšali se bomo — nič več ne bomo morili drug drugega radi vere.

In Gandhi je popil čašico sadnega soka, a bil je toliko slab, da so ga morali odnesti v nosilnici v dom, v katerem naj bi okrevail.

Ko si je nekoliko opomogel, je začel znova hoditi v javno "nolišče", da bi Indijce vseh ver uveril, da bo Indija zmerom zaostala, v svetu brezpomembna Koromandija ako se ne iznebi predsodkov.

In prav ko je izgledalo, da je prerok uspel, se je postavil predenj mlad človek, hindu, in ga ubil. Starčka, zavitega v rjuhi, največjega človeka, kar jih je Indija še rodila.

To je nam po našem mnenju nauk, da verski ljudje tudi s se tolikšnimi žrtvami niso zmožni ustvarjati prevratov.

Predno bo Indija v resnici svobodna, bo morala iz bigotstva v tak socialni prevrat, ki bo odpravil kaste in vraževerstva.

Vseeno, Mahatma Gandhi je eden največjih osebnosti v sodobni zgodovini, morda večja kot pa si zdaj moremo predstavljati njegovo veličino.

Kajti gradil je pot v nov svet po svoje v svojih razmerah in uspel vsaj toliko, da se je Indija otrsela vlade Velike Britanije.

ohraniti prvotne vrste drevja, rastlinstva, trave, živali in ptic — izza dni, ko je bila Amerika novi svet, svet deviške prirode divjine. Po teh predelih raziskujejo razni znanstveniki vrste živalstva, rastlinstva, divjih sadežev, cvetja, rud, itd., itd. So predelja, v kateri smejo samo raziskovalci in študentje, ki imajo posebno dovoljenje. Mnoge zgodovinske važne točke je najti v ameriških zaščitenih divjinah, katere danes služijo ameriškemu ljudstvu kot nauk o prošlosti, o dobi, ko se je dežela pričela razvijati in se ni pazilo kako globoko seka sekira v bogstvo gozdov, kako naglo iztreblja puška divjačino in mnoge vrste ptic in kako potratno se trga materi zemlji iz naročja obilica rud. Na vse to prvi oblikovalci Amerike niso mislili, ker je bila deviška divljina nepregledna in na videz neizčrpna v svojem skoro nedotaknjem bogastvu. Danes pa se moramo že ozirati na svarila onih, ki pročujejo zaščiten divljine in vedo, da je bel človek novi svet v prekratnem času preveč izčrpal. V tem pogledu torej služijo naši državni parki kot svarilo in nauk za bodočnost.

Common Council.

Izjava clevelandskih društev SNPJ

Cleveland, O. — Na svoji redni seji dne 18. januarja 1948, so zastopniki clevelandskih društev Slovenske narodne podporne jednote soglasno obsodili govor proti našemu naprednemu časopisu, ki je izražena v znani tožbi Rev. Gabrovska proti listom Prosveti, Proletarcu in Enakopravnosti.

Zastopniki clevelandskih društev SNPJ, ki predstavljajo 30 lokalnih društev z nad 7000 članov, so soglasnega mnenja, da pravi namen te tožbe ni toliko pranje časti neke osebe, kakor pa desperaten poskus, da se za vedno uniči napredno časopisje, ki izraža cilje in težnje velike večine ameriških Slovencev.

Mi zastopniki lokalnih društev SNPJ, ki so združena v Clevelandski federaciji, izjavljamo, da bomo vedno stali na braniku našega časopisja in pozivljamo vse naše člane in druge rojake, da stojijo trdno in neomahljivo v tem boju in da podpirajo obrambno akcijo toliko časa da zmaga pravica, svobodnega izražanja nad silami reakcije.

Matt Petrovič, predsednik. Josephine Tratnik, tajnica. Julia Zdrovnik, blagajničarka.

Kadar se spomnite svojcev v starem kraju, pošljite jim laniški in po letošnji Ameriški družinski koležar! Stane letošnji \$1.65, laniški \$1.50. Pošljite nam naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Teden, kateri je sedaj za nami, je bil doba takozvanih senzacionalnih "odkritij". Prvi je bil "Protokol M.". — Načrt, skovan v Moskvi za organiziranje stavk in drugih destruktivnih stvari v Porenju. Temu je sledilo še drugo odkritje — nekaj kar prej svet še vedel ni. V Washingtonu so objavili takozvani prijateljski pakt med Rusijo in Nemčijo, katerega sta podpisala von Ribbentrop in Molotov. Kar je seveda čudno je to, da smo vse to šele sedaj zvedeli.

Kajpada, človek se vpraša, kaj je vzrok vseh teh odkritij, sedaj že precej v poznem času. Pa se spomni na "Marshallov plan", katerega ravno sedaj rešujejo v kongresu. Da je bil pritisk na publiko ter na naše postavodajnike v kongresnih zbornicah še večji, se je oglašil še angleški Bevin ter konstatiral o strašni nevarnosti, katere preti zapadni civilizaciji če se je ne ustavi ter na kakšen način ne zajezi naval na zapad. Vsa stvar je zelo podobna enaki propagandi lanskega leta, ko se je govorilo o ojetju civilizacije na Grškem in v Turčiji. Kako se je ta zadeva reševala, vedo na svojo veliko žalost tudi v Washingtonu.

Ali nazaj k odkritjem. Glede "Protokola M." je nekaj podobnega kot je tista novica o tajnem govoru maršala Tita lanskega novembra, v katerem je balje dejal, da ima Jugoslavija zalogo atomskih bomb ter drugega strašnega orožja. In da v slučaju vojne razbijejo in potopijo vse kar bo v Sredozemskem in Jadranskem morju. To je bila navadna raca, katerih najdeš v reakcionarnem časopisju danes vse polno. Glede Stalinovega Hitlerjevega pakta velja že od leta 1939. Že morje tinte je bilo porabljenega za argumente za in proti. Stvar ni bila čedna in je ni treba zagovarjati. Ali kdor je zasledoval umazano evropsko diplomatsko igro med letom 1933-39, bo lažje razumel kaj je bilo povod tega. Zakaj niso v Washingtonu pojasnili diplomatske igre angleškega Chamberlaina in francoskega zunanjega ministra Bonnetta? Ali ni bil namen vseh teh ljudi, da naj gre Hitler proti vzhodu? Ali se ni odprto govorilo tudi tukaj v tej deželi, da bo Hitler rešil svet nevarnosti ruskega boljševizma? Ali ni bila Rusija pripravljena za vstop v vojno na strani Čehoslovaške leta 1938 — in sta Anglija in še posebno Francija renegirale ter kapitulirale pred Hitlerjevo Nemčijo? In kdo je podpisal Hitlerjev pakt v Monakovem? Rusijo se je popolnoma ignoriralo. Čehoslovaška je bila prodana ne po Rusiji ampak sta jo izdali Francija in Anglija. Kako je mogla Rusija še zaupati takim ljudem? Detalji tega moskovskega pakta, katere je naš državni departament objavil, niso nekaj kar bi človek rad čital, ali so rezultat vse tiste umazane prošlosti, katero rabijo danes za dosego nečesa kar bo skoraj gotovo precej dvomljive vrednosti.

Nashe gibanje

Z veseljem opažam, da bo pevski zbor "Svoboda" v Detroitu ponovno reorganiziran. Danes, ko smo v resnem boju, je vse to velikega pomena. Vsaka postojanka, vsaka skupina, katere goji napredno misel, je pozdravljena. V Detroitu so bili naši rojaki vedno v prvih vrstah. Le škoda, da je smrt in pa različne druge neprilike napravila vrzeli, katere je bilo nemogoče takoj izpopolniti. Danes, ko je naše napredno časopisje v veliki nevarnosti vsled klerikalnega napada, je nujno ustanoviti nove klube kjerkoli je skupina naših ljudi. Pevski zbor "Svoboda" mi je še posebno pri srcu. Bil sem eden ustanovnih članov leta 1917, in zdi se mi, da je bil ta zbor vsa dolga leta poleg kluba št. 114 JSZ gonilna sila naših naprednih Slovencev v Detroitu.

Knjige

Sedaj čitam Robert St. Johnovo knjigo "The Silent People Speak". Težko je opisati to knjigo. Ko obračam list za listom in čitam strašne, nečloveške grozote, katere so pretrpeli naši ljudje in pa delo skoro fanatičnih verovalcev v novo Jugoslavijo in boljše človeštvo — moram od časa do časa prenehati s čitanjem. Je to nekaj, kar ne moreš

razumeti. "Lidice", pravi — "v Jugoslaviji je tisoče Lidice". Poglavje za poglavjem od Belgrada skozi Bosno, Črno goro, Dalmacijo, Hrvatsko, Makedonijo in končno v Slovenijo te vodi ta pisatelj. Na vsaki strani, v vsakem poglavju srečaš nove ljudi, prijatelje in tudi sovražnike — požgane hiše, podrti mesta, grobove in pa novo življenje. Strašna poglavja pokolje v Kragujevacu, kjer je bilo v eni noči pobitih čez sedem tisoč talcev, pa do s snegom pokrite gore Kozare, sredi bosenskih hribov, kjer je precejšnje število partizanov obkoljenih od vseh strani vedoč, da jih ob zori čaka gotova smrt, plesalo kolo. Plesali in peli so vso noč — lačni in premrzli v snegu. Iz tega klanje je ušel samo en partizan. Ostali so popadali vsi do zadnjega moža s puškami in nožmi z geslom "Smrt fašizmu, svoboda narodu!" Padlo je tudi nekaj stotin Nemcev. Ta njih kolo, katero se imenuje njim v čast "Kozarsko kolo", se pleše danes v novi Jugoslaviji. Ali to so samo male anekdote. Knjiga je natrpna razgovorov med inteligenco, s kmeti, mornarji, delavci itd. Ne smelo bi biti nobene naše knjižnice brez te knjige. Ima skoro štiri stotri strani in stane štiri dolarje. Priporočam jo vsakemu Slovencu.

Nas tisk

Kot slišim, gre naš koledar zelo dobro izpod rok. Bilo bi za resno čudno, če bi se taka lična knjiga ne mogla razprodati. V prihodnji številki Proletarca bom pisal več o tem.

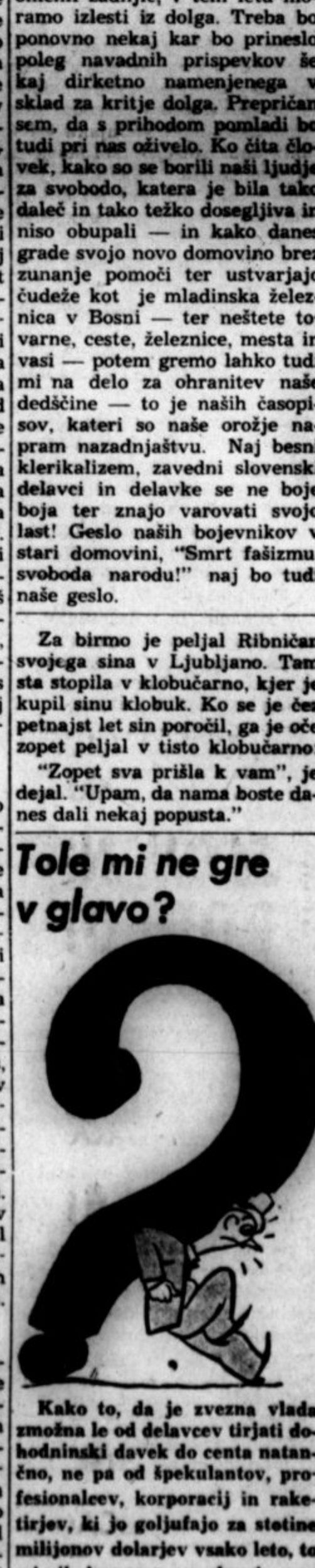
Sedaj pa o našem listu.

V številki v dne 21. jan. omenja urednik, kaj se je ukrenilo na zadnji seji odbora SANSa. Zbrali bomo obrambni sklad in zbirali bomo tudi fond za kritje dolga v tiskarni. Kot sem že omenil zadnjič, v tem letu moramo izlesti iz dolga. Treba bo ponovno nekaj kar bo prineslo poleg navadnih prispevkov še kaj direktno namenjenega v sklad za kritje dolga. Prepričan sem, da s prihodom pomladi bo tudi pri nas oživilo. Ko čita človek, kako so se borili naši ljudje za svobodo, katere je bila tako daleč in tako težko dosegljiva in niso obupali — in kako danes grade svojo novo domovino brez zunanje pomoči ter ustvarjajo čudeže kot je mladinska železnica v Bosni — ter neštete tovarne, ceste, železnice, mesta in vasi — potem gremo lahko tudi mi na delo za ohranitev naše dedščine — to je naših časopisov, kateri so naše orožje napram nazadnjaštvu. Naj besni klerikalizem, zavedni slovenski delavci in delavke se ne boje boja ter znajo varovati svojo last! Geslo naših bojnikov v stari domovini, "Smrt fašizmu, svoboda narodu!" naj bo tudi naše geslo.

Za birmo je peljal Ribničan svojega sina v Ljubljano. Tam sta stopila v klobučarno, kjer je kupil sinu klobuk. Ko se je čez petnajst let sin poročil, ga je oče zopet peljal v tisto klobučarno: "Zopet sva prišla k vam", je dejal. "Upam, da nama boste danes dali nekaj popusta."

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da je zvezna vlada zmožna le, da delavcem tirjati dohodninski davek do centa natančno, ne pa od špekulantov, profesevalcev, korporacij in rake-tirjev, ki jo goljufajo za stotine milijonov dolarjev vsako leto, to mi nikakor ne gre v glavo!

PRIPOVEDNI DEL

VLADIMIR NAZOR:

NOVELE VODA

(Nadaljevanje.)

In oče je začel dopovedovati ljudem, kje je v ladji voda in kako se mora čupati. Kapitan ni kriv, če se voda ne more deliti tako, kakor bi hoteli kmetje. Ni druge rešitve, kakor da vodo po cevi izlijejo v prazen vodnjak na Glavi. Stvar bo takoj opravljena. Ladja bo odplula, na Glavi pa bodo takoj napojili živino in vsak bo dobil nekaj vode. Drugo vodo bodo pa razdelili jutri. Tako je najbolje, ker bo kapitan lahko hkrati iztočil vso vodo. Če bi jo pa delili na njihov način, ne bi niti polovico vode mogli iztočiti v posode, ki jih imajo; bili bi pa ob vso ostalo vodo, ker ladja ne more tukaj prenočiti.

— Prav! Prav! Na to niti mislili nismo.

— Vsa voda je za nas! Pa čeprav se malo počakamo.

Oče je rekel še, nekaj besed kapitanu. Ladja se je zopet približala obrežju.

9.

In kmalu sta ležala dve dolgi platneni cevi na poti, ki drži z obrežja skozi uličico pred našim stanovanjem do vodnjaka osamele hiše na Glavi. Ko dve kači sta bili in čakali sta na vodo, ki se bo pretakala skozi nj.

Kmetje so bili sedaj mirni, skoraj molčeči. Pomagali so mornarjem, samo da bi šlo delo hitreje od rok. kajti sonce je že zahajalo. Tudi fantom z ladje se je mudilo; pravili so, da se on stran morskega zaliva zares dvigajo velikanski oblaki in da bi jim ne bilo po volji, če bi jih nevihta ujela v tej zaseki; v Milni bodo vselej prebili noč.

Zene in otroci so kar v vrstah čepeli zraven cevi, da bi videli, kako bo začela teči voda skozi nje. Zgoraj pri vodnjaku pa so bili tam starejši možakarji in dva mornarja.

— Kako bo neki tekla voda skozi te cevi, pa navkreber? Vodnjak leži vendar višje.

— Ti še ne veš, kaj je čr-palka.

Nekateri so gledali cevi že z nezaupanjem, ko so se razlegli veseli klici:

— Ze teče. Ze teče... Pogledite!

In res. Ko da je nekaj živega prišlo v tiste dve kači. Vzemi-rili sta se in skoraj vzdrgotali. Njihovo sivo platno na spodnjem koncu spreminja barvo; vedno temnejša postaja; širi se in napenja; ko da teče skozi ti-toč in tisoč luknjic; vedno bolj mokro postaja.

— Voda! Voda!

Ljudje otipavajo cevi. Gladijo ju. Stiskajo ju z obema rokama, pa uživajo, ker sta cevi tako nabrekli. Njihove dlani čutijo sve-

žost vode; kakor da slišijo utrip te močne vodne žile, ki bije v ritmu nekakšnega srca spodaj v ladji.

— Ze teče! Ze teče!

Ljudje skoraj čutijo duh po vodi, nosnice jim podgrgetavajo. Vsa njihova žela, ki so jo dolgo trpeli in s silo dušili, hrepeni in vpije zdaj v njihovi razvneti krvi. Se močneje pritiskajo dlani na mokro cev; vohajo jih in ob-lizujejo.

— Da! Voda! Prava voda je!

Toda cevi imata dosti luknjic, skozi katere brizgajo na vse strani tanki curki. Nekateri se poganjajo v višino, v lokih pa dajo proti tlom in se drobe v kapljice. Drugi brizgajo naravnost v tla; sikajo ko mlade kače, delajo jamice, si kopljejo pota v tla, delajo majhne luže po jami-cah. Ko da hoče voda ven, cevi pa sikaje spregovoriti.

Ljudje so poklekili, nastavili usta nad cevi, pa jim tanki curki udarjajo v nebo v ustih in se razlivajo po jeziku. Žensk in otrok pa je mnogo, platno postaja pa vedno bolj mokro in luk-njice vedno ožje; zdaj teče vsa voda proti vodnjaku.

Zeja pa ko da se je šele sedaj zbudila v grlu vseh ljudi. Ko da je tisto malo kapelj-vode padlo v prepad, ki zija in bi požrl celo morje. Šele sedaj se je nekaj grenkega in odločnega zablščalo v očeh vseh. Vendar se ne bi bilo pripetilo, da ni imel Košče svojih prstov vmes.

Iz žepa je potegnil nožič; na-pravil luknjo v platno.

— Nepridiprav! Samo nase misli, — so se ženske zagnale vanj. — Izgini!

On pa je sesal cev, pohlepno požiral in se ni zmenil za nič. Dovolil je, da ga odpravijo z no-gami, vlačijo sem in tja in bijejo s pestmi po njem. Stokal je, to-da človek bi stežka presodil, ali zaradi bolečin ali od lagodnosti, da je nazadnje le prišel do vode. Zavidni so mu bili za vsak požir-kec, pokali so od jeze.

Ena izmed žensk je potegnila Košču nožič iz rok in storila isto.

S pipci, s pletilkami in vrete-ni so ženske vrtale luknje v ce-vi. Voda je sedaj brizgala na vse strani in se zvečine izgubljala v zemljo. Začel se je boj za tiste curke, čeprav jih je bilo vedno več, kajti nekateri so kar z ostrim kamenjem tolkli po cevi, samo da bi jo čimprej predrli. Napetost v cevi se je zmanjšala. Voda ni več brizgala iz tistih lu-kenj, ampak je počasi vrela iz njih in se razlivala po tleh in te-kla po poti. Kmalu sta zopet obe cevi ležali tam ko dve mrtvi ju. Stiskajo ju z obema rokama, pa uživajo, ker sta cevi tako nabrekli. Njihove dlani čutijo sve-

ladje, se je izgubljala že v spod-njem delu.

Mornar se je prikazal na Gla-vi; zavalil je:

— Sporočite kapitanu, da vo-da ne teče!

Toda takoj je tudi opazil, kaj se je zgodilo. Odhitel je proti ladji.

Kapitan je pritekel skupaj z mojim očetom in se razvnel ko ogenj. Takoj da bo odplul. Ob-vestil oblast. Tožil vas, da pla-čate škodo. In nikoli več ne bo poslana nobena pomoč takim divjakom; v nobenem slučaju in nikomur. Moj oče ga je miril, toda zastoj. Še udaril bi bil ka-pitan, če množica ne bi bila osta-la mirna, brez besede, skoraj brez sleherne kretnje. Ko da je tokrat čutila in priznavala, da je kriva.

Kmalu potem pa je prav tako molče gledala, kako mornarji zopet vlečejo cevi na ladjo, ka-ko odvezujejo vrvi in kako se ladja odmika od obrežja, da bi se počasi obrnila in brez po-zdrava z vedno večjo naglico od-plula proti vohodu v zaliv, izgi-njala v sencah prvega mraka.

Vsi so gledali v tisto smer, tudi potem, ko je že izginita, kajti prikazal se je čoln, s kate-rih sta se Goljat in Sibe vračala iz kamnoloma.

Mahala sta z nečim, kričala sta.

Hitro sta veslala. Kmalu ju je bilo mogoče tudi slišati:

— V vas! V vas!

Ljudje so se spogledali.

— Da se ni v vasi pripetila kaka nesreča? Mogoče gori? Iz kamnoloma se vidi v vas.

— Bog pomagaj! In Mamka Božja! — so se vznemirile žen-ske.

— Goljat, kaj je? Kaj je?

Coln je že pristal.

— Hitro v vas. Nevihta se približuje.

— Kaka nevihta, burkež!

— Od tu se še ne vidi, toda onstran preliva je vse črno. Na-groma se približuje čez morje.

Naravnost proti nam... Preje bo v vasi kakor mi.

Dosti jih je bilo, ki so zmaje-vali z glavami in niso verjeli. Drugi pa so dejali:

— Saj so tudi mornarji pove-dali isto. Nekaj mora že biti.

— Poslušajte! — je zopet za-krlical Goljat.

Morje, ki je bilo do tega tren-utka mirno ko olje, je zavalo-vilo in začelo komaj opazno udarjati ob čeri obrežja.

— Bo. Vreme se bo spremeni-lo.

Ena izmed stark pa je zakri-čala:

— Pogledjte Svetnico. Zopet se ji blede. Vselej jo prime pred dežjem.

In novo upanje je zraslo v lju-deh. Bog reveža ne zapusti. Ne-vihta je tu, dovolj bo nebeske vode zanje, za živali, pa tudi za trte. Še pred dnem bo vse do-bro. Nebo se jih je usmili.

— Domov! Domov!

Vsi so skočili, da bi odvezali živino in jo odgnali.

In res, še preden so se dobro premaknili, so se prikazali v so-mraku nad vhodom v zaliv naj-više pod nebo moleči robovi temnih, gostih oblakov, v drago pa je dehnil prvi dih vetra in se podvzval proti vsem.

— Hvala ti, Bog! — Hvala ti, Mati Božje!

— Te Deum laudamus! — se je zasiljal globoki Prerokov glas.

In vse je pohitelo proti vasi.

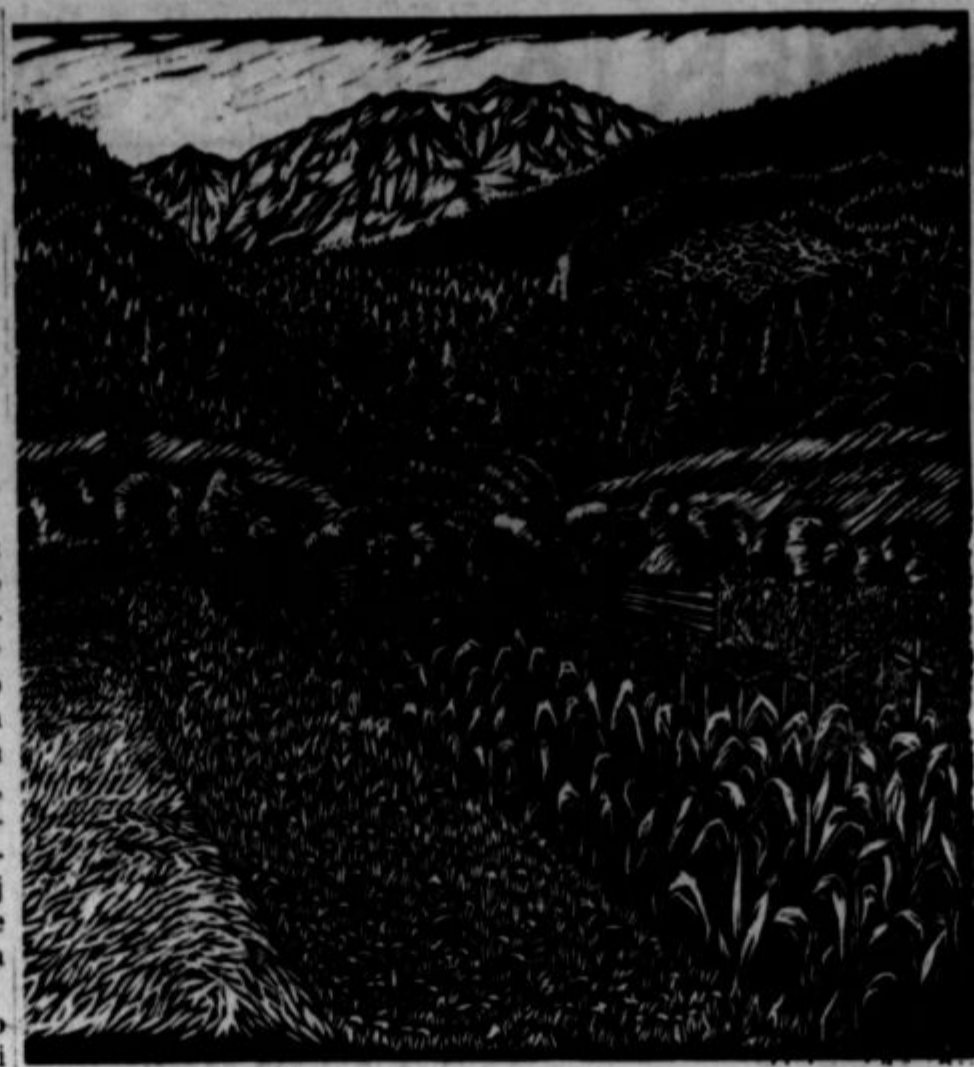
Dolga, siva procesija živani in ljudi je stopala mimo naše hiše ko večerni strahovi, spotoma pa so prepevali cerkveno pesem. Vedno tiše se je slišalo petje u-trujenih glasov brezbarvnih in brez pravega zvoka, spremljali pa so ga zamolkli, preteči klici starega berača in visoki vriski in smeh svetnice Livije.

(Dalje prihodnjič.)

Ako verujete v poslanstvo, ki ga vrši "Proletarec", pomagajte mu v pridobivanju naročnikov in zbirajte prispevke v njegov tiskovni sklad!

Poslušajte

vsako nedeljo prvo in naj-starejšo jugoslovansko ra-dio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vod' jo George Marchan.

DOČIM SE MILITARISTI mrzlično ženejo s pripravami v novo vojno, pa ljudstvo v od vojne opustošenih deželah čaka pomladi in sanja o setvi in žetvi, da se iznebi pomanjkanja in prav tako ze želi iznebiti strahu pred novo vojno.

Delovanje knjižnega podjetja "Državna založba"

Prinašamo impozantne uspehe delovanja Državne založbe, samo enega izmed petih glavnih knjižnih podjetij Ljudske repu-blike Slovenije ("Slovenski knjižni zavod, Državna založba, Can-karjeva založba, Mladinska knjiga, Družba sv. Mohorja). V novi ljudski državi prodira slovenska knjiga v stotisočih izvodih v najširše ljudske plasti, zajema tovarne, rudnike in najmanjše in najbolj oddaljena kmečka naselja. Nadaljevali bomo s poročili o obsebnem delovanju ostalih slovenskih založb.

Državni založbi Slovenije (D. Z. S.) je bila ob ustanovitvi do-ločena velika, težavna naloga. V prihodnjih desetletjih naj bi dala Slovencem predvsem tisti slovenski zaklad, ki ga mora imeti vsak kulturni narod: izbor najboljšega iz svetovnega slov-stva in zbrana dela najboljših domačih pisateljev. Razen tega je njena naloga, izdajati izvirna in prevodna dela, in oskrbeti s šolskimi knjigami vse šole od osnovne do vseučilišča.

Dva meseca po osvoboditvi je bila DZS ustanovljena z razme-romajhno osnovno glavnico — en milijon dinarjev. Prevzela je bivšo pokrajinsko založbo šol-skih knjig, ki jo je okupator za-pustil v obupnem stanju. Založ-ba je začela svoje delo v pre-majhnih prostorih, brez mnogih potrebnih sredstev in s premaj-hnim osebjem, pa vendar je že po treh mesecih obstoja izdala prve knjige. Od oktobra do kon-ca leta 1945 je izdala knjig v 140.000 izvodih. Med slovtvenimi deli sta bili najpomembnejši dve pesniški zbirki. "Zimzelen pod snegom", zbirka največjih slovenskega pesnika Otona Zu-pančiča, je izšla v nakladi 10.000 izvodov, česar ni pred njo doži-vela nobena pesniška zbirka pri poldrugomilijonskem sloven-skem narodu. Velik uspeh so do-živele tudi pesmi Iga Grudna v zbirki "V preganstvo". Pesnik riše v njej svojo bridko pot sko-zi taborišča in je spregovoril ljudem tako iz srca, da je zbirka že čez pol leta doživela drugo izdajo.

V prvi polovici leta 1946 je bilo težišče založniškega dela DZS na šolskih knjigah, kar je bilo najnujnejše, dati šolski mla-dini učne knjige za predmete, kjer je starih knjig zmanjkalo ali so bile nerabne, ali pa so bili predmeti sploh novi, kakor n. pr. rusčina in angleščina. Skup-na naklada v tem polletju izda-nih knjig je znašala okoli 207.000 izvodov, tako da je založba 31. julija 1946, ko je slavila ob-letnico svojega obstoja, mogla kot skupno naklado v prvem le-tu izdanih knjig navesti številko 350.000 izvodov. Kako potrebna in težko pričakovane so bile te knjige, dokazuje dejstvo, da so bile vse šolske knjige razproda-ne v nekaj tednih po izidu, in da je tudi slovtvenih izdaj nava-

Prilohi delih slovenskih pisateljev in pesnikov so že izšle prve knji-ge Kosovelovih, Aškercovih, Gregorčičevih, Trdinovih in Jurčičevih del, sledila pa bodo še prvi zvezki Kersnikovih, Can-karjevih in Levstikovih del. V prevodu so izšle med drugimi tele knjige: Thackerayeva "Se-menj ničevnosti", L. N. Tolstoja "Ana Karenina", I. knjiga izbra-nega Molierovega dela, Alekseja Tostola "Trnova pot" v treh knjigah, Lukianove satire, I. knjiga izbranega Shakespeara-vega dela, dramsko delo Antona Čehova, Kavkaške novele L. N. Tolstoja. Naklada teh knjig se giblje med 4000 in 5000 izvod, česar pred vojno slovenska knji-ga ni mogla niti zdaleč doseči.

Razen teh dveh zbirke je zalo-žba letos začela izdajati še več drugih. V "Naravoznanstveni knjižnici" bodo izhajale polju-dno pisane knjige z vseh znan-stvenih področij, bodisi izvirna dela, bodisi prevodi. Prva knji-ga zbirke je že izšla, namreč de-lo dr. Zejca in dr. Zhanela, "Življenje našega Jadrana". V kratkem bodo sledila dela, ki so že v tisku, med njimi knjiga o letalstvu, o atomski energiji, o penicilinu in druge. Med deli so-dobnih slovenskih pisateljev sta že izšli dve knjigi izbranih novel našega odličnega prozaika Mi-shka Kranjca, v tisku pa je prvi del medvojnih spominov Juša Kozaka, z značilnim naslovom "Lesena žlica", ki spominja na zapore in taborišča. Za najširše kroge, posebno pa za šolsko mla-dino hoče založba v zbirki "Kla-sje" izdati vsa važnejša-krajša dela starejšega slovenskega slov-stva, izborne pesmi in pregledne študije o dobah slovenske slov-stvene zgodovine. Dosedaj je iz-šlo sedem zvezkov, v načrtu pa je že okoli sto del. Naklada vsa-kega zvezka je 10.000 izvodov.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. Crawford 2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8449
If no answer — Call
Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

zato je cena izredno nizka, 10 dinarjev za zvezek. Vsak zve-zek je opremljen z uvodom in opombami.

Izven zbirke je založba izdala več pomembnih del, med kateri-mi moramo omeniti vsaj neka-tere. "Zgodovino diplomacije", ki so jo napisali sovjetski znan-stveniki pod uredništvom Po-temkina, bo izdala DZS v slo-venskem prevodu. Prvi dve knjigi sta izšli, tretja pa izšla v začetku leta 1948. Za trideseto obletnico velike Oktoberske re-volucije je založba izdala pre-vod knjige "Velika proletarska revolucija", ki je drugi del so-vjetskega dela o državljanski vojni v ZSR. Ob obletnici izida Nejočesove pesnitve "Gorski ve-nec" je založba izdala slovenski prevod, ki ga je oskrbel pesnik Alojz Gradnik, v izredno lepi iz-daji z izvirnimi ilustracijami sli-karja Rika Debenjaka. V času, ko so mirovne konference odlo-čale o usodi Slovence Koroške, je DZS izdala monumentalno delo "Koroški zbornik", v kate-rem je zbrano vse dokumentar-no in znanstveno gradivo o tem delu slovenske zemlje. Knjiga ima 650 strani velikega formata in je bila takoj po izidu razpro-dana. Omenimo še nekaj znan-stvenih del: Dr. Ješetova knjiga o očesnih boleznih, bogato ilu-strirana, dr. Nachtigalova "Ru-ski jezik v poljudno-znanstveni luči", V. Švajgarjeva knjiga o železniških vozilih, ki je izšla na 700 straneh z mnogimi skicami in ilustracijami. Naklada takih strokovnih knjig je seveda so-razmerno manjša, od 1000 do 3000 izvodov, čisto gotovo pa v nekdani Jugoslaviji taka dela sploh ne bi bila našla založnika.

Pri šolskih delih se ne more-mo dolgo muditi. Povejmo le, da je založba izdala v letu 1946 30 šolskih knjig, v letu 1947 (do decembra) pa 36 knjig, večji del izvirna, na novo napisana dela. Posebno je treba omeniti novo slovensko slovnico, ki je bila silno potrebna, ker ni bilo na tr-gu nobene starejše. Po knjigi je razen šolske mladine seglo tudi drugo občinstvo, tako da bo na-klada 25.000 izvodov verjetno v najkrajšem času pošla. Nasled-nje leto bo založba izdala še prapo-vnih slovenskega jezika.

Med izdajami, ki jih je zalo-žba pripravila izven zbirke, je treba omeniti zgodovino glasbe, obširno, bogato ilustrirano knji-go, ki bo prvo delo te vrste pri Slovincih, in več albumov (Slo-venija, Ljubljana) o naši domo-vini.

Poseben oddelek ima Državna založba Slovenije za glasbene iz-daje. Razen periodične zborov-ske publikacije "Naši zbori", ki izhaja vsaka dva meseca in pri-naša novejšo zborovsko skladbe, je izšlo več samostojnih zvezkov z deli sodobnih slovenskih glas-benikov. Najpomembnejša med njimi je nedvomno partitura opere "Ekvinokcij", ki jo je uglasbil Marjan Kozina. Do dru-ga svetovne vojne je izšla samo ena slovenska operna partitura, namreč partitura Foersterjeve opere "Gorenjski slavček". Tudi sedaj je tiskanje opere trajalo veliko odnosno terjalo veliko stroškov in založba je računala, da bo morala precej časa čaka-ti, da se ji stroški povrnejo. Toda partitura je bila kljub vi-soki ceni hitro razprodana (200 izvodov) in založba pripravlja še drugo izdajo. Izdala bo tudi partituro Kozinove simfončne pes-nitve "Ilova gora". Pahorjeve skladbe "Očenaš hlapca Jerne-ja" po tekstu Ivana Cankarja in več manjših del.

Po dveh in pol letih delova-nja lahko Državna založba Slo-

venije pokaže dovolj uspehov, tako da smemo pričakovati, da se bo kvaliteta njenih izdaj v prihodnosti še dvignila in da bo zajela še širši krog kot dosedaj.

Založba izdaja tudi osrednjo slovensko literarno revijo "Novi svet". V letu 1945, ko je bilo sa-mo nekaj mesecev časa, je name-sto mesečnih števil izšel enoten "Zbornik 1945" na 770 straneh s prispevki vseh vidnejših slo-venskih pisateljev, pesnikov in javnih delavcev. Naslednji dve leti je revija izhajala mesečno ali dvomesečno z dvojnimi šte-vilkami in prav tako med so-trudnike štela najboljše sloven-ske književnike in publiciste. V letu 1948 bo založba začela izda-jati še "Časopis za slovenski je-zik in literarno zgodovino".

Tri važne priredbe v Chicagu

Centralni odbor SANSovih podružnic in društev priredi ze-lo zanimivo javno predavanje o Sloveniji in Jugoslaviji, v petek 13. februarja 1948, v dvorani SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Začetek ob 8. zvečer. Vstopnina prosta.

Predavala bosta znana pisate-ljica Marie Seton in njen mož, ki sta se pred kratkim vrnila iz Jugoslavije, kjer sta se mudila več časa in kjer sta marsikaj vi-dela in doživela. Povedala bosta na poljuden način, kako se tam danes gradi in obnavlja, kar je bilo uničenega tekom zadnje grozne vojne in kakšne razmere vladajo tam danes. To predava-nje bo gotovo zanimalo vsakega rojaka in rojakinjo, ker predava-teljta sta se na lastne oči pre-pričala o tamošnjih razmerah in sta zelo naklonjena novi Slove-niji in Jugoslaviji. Na koncu predavanja bosta odgovarjali na stavljena vprašanja. Vstopnina prosta. Po programu bo v spod-nji dvorani domača zabava in ples.

Udeležite se polnoštevno te zanimive in poučne priredbe.

V nedeljo, 2. maja 1948 se pod avspicijo Centralnega odbora podružnic SANSa in društev, vrši proslava 3. obletnice osvo-boditve Slovenije in Jugoslavije. Vršijo se v dvorani SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Natančnejši program bo objavljen pozneje.

Kakor so bile dosedanje dve taki prireditvi zelo zanimivi, ta-ko bo tudi ta, če ne še boljša, zato vas že sedaj opozarjamo, da rezervirate datum: 2. maja za poset te proslave, in da pazite na nadaljna naznanila o tem v našem časopisju.

Tretja prireditve, ki sicer ne bo tako velika po svojem obse-gu kot prvi dve, vendar pa rav-novo tako važna za vse člane in članice podružnice št. 60 SANSa in nje prijatelje, bo v soboto 15. maja 1948, v prostorih A. Toma-žina na 1902 W. Cermak Road, Chicago.

To bo pristna domača zabava, h kateri so vabljeni že sedaj vsi člani in članice te podružnice in ostali prijatelji ter somišljeniki.

Naša podružnica je precej ak-tivna, da bo pa mogla svojo ak-tivnost še povečati, je potrebno, da ji vsestransko pomagamo, za-to se udeležite, ker zabave bo za vse dovolj in postrežba — tudi godba za plesalželjne — bo koli-kor mogoče dobra.

S pozdravom,

Frank Smith, tajnik central-nega odbora podružnic in dru-štev SANSa.

Ljudje božji, ljubite se, kajti kdo za zlodja bi vas sicer imel rad! — Voltaire.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izvenšaj Chicaga) in Kanado
\$8.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 za četrt leta; za Chicago in
Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWDALE AVENUE
CHICAGO 23, ILLINOIS

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fino postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172-7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST

PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MICHIGAN 3145

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

J. Parnell Thomas, republikanski kongresnik iz New Jerseyja, je bil na pomorskem potovanju v našem predelu panamske cone. Na ladji Ancon (pridružena ameriški družbi pod panamsko licenco) je nagloma zbolel. Ni bilo dolgo, ko se je neki reporter domislil, da so mu "komunistični" kuharji na ladji, ali pa strežaji, pomešali v hrano zmletko steklo. In je šla ta vest v svet po radiu kot blisk. Uradniki parobrodne družbe Panama Line in policijske oblasti so stvar preiskale in ugotovile, da je vest o zmletem steklu izmišljena. Toda preklicana je bila nalahko. Prvotna je bila senzacionalno oglašana.

Andrej Gromeko, ki je sovjetski glavni delegat v varnostnem svetu Združenih narodov, se je reporterjem v času snežnega meteža v New Yorku potožil, ker ne morejo tudi to vremensko nezgodno zvrniti na Sovj. unijo. Ako že mora biti obdolžena krivde za vse, čemu tudi ne kadar newyorški promet zažeti sneg?

General Markos, ki poveljuje gerilcem (domovinski fronti) v Grčiji, je baje v radiu zapretil Američanom in Angležem, in pa članom grškega rojalističnega (fašističnega) režima, da bodo njegovi borci v Atenah ugrabili kogarkoli, ki je važna osebnost in v boju zoper svobodo Grčije. Te bodo nato obdržali za talce toliko časa, dokler grška monarhistična vlada ne izpusti gerilcev. V Atenah so v ameriškem poslanstvu baje rekli, da je to "skrajno nevarna pretnja". Kajti če bi gerilci res ugrabili ameriške državljane in jih odvedli v gore, nam mislijo, da bi Amerika to mirno trpela? Bolj in bolj se torej zdi, da se prihodnji vžig za vojno pripravlja na Balkanu, toda ne po krivdi balkanskega ljudstva.

Westbrook Pegler se je v svoji koloni x dne 28. januarja spraval nad Louisa Adamića radi njegove knjige "Dinner at the White House" in se znesel nad Mrs. Eleanor Roosevelt, ker ga je povabila, da je večerjal skupno s Churchillom in Rooseveltom. Pegler ugotavlja, da je Adamić "Srb" in naturaliziran ameriški državljani. In pa da je (Adamić) socialist, a v resnici vrši komunistično vlogo, čeprav ni proti njemu nikakih dokazov, da je kdaj spadal v komunistično stranko. Pegler prejema za svojo kolono baje po par sto tisoč dolarjev na leto in ima velik "preiskovalni" štab, ki mu oskrbuje gradivo. Ampak glede Adamića so ga njegovi "veščaki" slabo poučili. In Pegler mu ni s tem kar je napisal o njemu storil nikakršne škode. Jo je pa sebi, ker če piše netočno in nezanesljivo, si jemlje ugled, katerega mu je ustvarila denarna močnjaja privatnih interesov in drugih sovražnikov organizirane delavstva, katerim služi.

Nemško-sovjetska pogodba vzajemnosti iz leta 1939 je najprimernejša tarča, ki se je sedaj veliko uporablja v "mrzli" voj-

ni med zapadom in vzhodom. Časopisi v anglo-ameriški coni Nemčije priobčujejo slike, kako sta Molotov in Hitlerjev von Ribbentrop podpisovala pogodbo dvajsetletnega prijateljstva, in kako je bil na njunih sestankih v Berlinu navzoč Hitler in na moskovskih pa Stalin. In kako je Molotov čestital Hitlerju, ko je francoska armada kapitulirala. In tukajšnja vladna in privatna propaganda pa prinaša slike in gesla iz komunističnih demonstracij pred belo hišo, v New Yorku in drugje, v katerih so vpili, da "yenkiiji" ne pridejo (v pomoč Angliji in Franciji) in da je Roosevelt imperialist, ker podpira imperialistično vojno. Večina ameriških liberalcev je mnenja, da je bila v vsej zgodovini sovjetske unije tista zveza najslabša poteza. Propaganda, proti zaveznikom, pod geslom, da naj se nagaja "imperialistični" vojni, je bila najbolj zmotna. Izven komunističnih strank se je ne more opraviti. In to ne glede na to, ali so angleški in francoski državljani onih dni flirtali s Hitlerjem, hvalili Mussolinija in končno izdali ves program društva narodov. Vendar pa bi ta druga stran lahko pomislila, kdo da je bil prvi, ki je začel podpirati Hitlerja? Bil je nemški kapitalizem in pa Anglija in Francija. Bili sta v strahu pred "komunizmom", pa sta si Hitlerja nakopale na hrbet. Ni prijetno, nikomur ni bilo prijetno, ker sta bila Molotov, von Ribbentrop in Stalin skupaj. Komunisti so se s tistim dogodkom: om sprijaznili, drugi napredni elementi se niso. In izgleda, da se tudi ne bodo, razen ako iz Moskve nekega dne povedo, da so zapadne sile kovalle načrt za uničenje nje, ne pa Nemčije. In to se bo bržkone izvedelo s kakimi še neobjavljenimi dokumenti.

V Angliji imajo vse sorte nove brige, a veliko podanikov njegovega veličanstva se vzlic temu ukvarja z vprašanjem, čemu naj bi se v toliko gospodarski stiski angleški dinastiji še vedno plačevalo kralju \$1,600,000 na leto, prestolonaslednici in njenemu možu \$200,000, potem se kraljici vdovi ter razni drugi dvorni zlahti. Največ nasprotovanja prihaja od levicarske skupine v delavski stranki. Ampak ker je njena vlada za obvarovanje monarhije, kaj sploh zmore opozicija? Monarhizem je simbol imperija Velike Britanije in tako bo dokler bo Anglija taka kakršna je.

Georgi Dimitrov, ki je šel že skozi mnogo potresov, je v Bukarešti v Romuniji dejal, da bo nekega dne priporočljivo ustanoviti južноеvropsko federacijo, v kateri bi bile Bolgarija, kateri sedaj on načeljuje, Jugoslavija, Albanija, Romunija, Madžarska, Čehoslovaška "in morda tudi Grčija". Uredniki "Pravde" v Moskvi so odgovorili, da kar omenjene dežele potrebujejo, ni konfederacija, carinska ali pa politična unija, temveč konsolidacija svoje suverenosti, svoje obrambe in mobiliziranje svojih notranjih demokratičnih sil za

(Industrial Worker.)

notranjo utrditev. Dimitrov je bil pod Hitlerjem obtožen požiga nemške državnozbornske palače, a je bil na obravnavi tako spreten v svojem zagovoru, da so ga morali nacistični sodniki oprostiti. Ošel je v Rusijo ter tam postal tajnik kominterne. Bil je njen zadnji. Med vojno je on razglasil njen razpust. Gornja vest je značilna v tem, da ako je Dimitrov v Bukarešti propagiral veliko balkansko federacijo, je to storil na svojo roko. Iz "Pravde" pa je razvidel, da je boljše, če te dežele le kooperirajo in začno misliti na organsko združenje šele kadar bodo na znotraj stabilizirane. In Dimitrov seveda bo moral vsled te kritike na svojo federacijo pozabiti. Sicer pa neuradno že obstoja.

Ameriški kapitalizem, zapopaden v obeh strankah, je sovražen Rusiji od kar je v nji carizem strmoglavljen. Zato za našo vlado Sovj. unija sploh eksistira ni. Bila je izločenka. Segel ji je v roko šele Roosevelt po svoji prvi izvolitvi za predsednika in jo priznal. A sedaj se naš vladni aparat, propagandni aparat in kapitalizem z njo kre-gajo in skujejo proti nji še veliko bolj kot pa so od leta 1919 pa do 1932. Vendar pa je v tej deželi tudi med konservativci še zmerom nekaj takih, ki svetujejo, da ako hočemo mir, dajmo najprej skleniti mirovno pogodbo s Sovj. unijo. Nato bomo tudi ostale laglje sklenili, n. pr. z Nemčijo, ki je v sporih med bivšimi zavezniki najtrši oreh, najbolj kritična točka.

Premier Robert Schuman je v borbi za inflacijo v Franciji. Ko je uvidel, da je uradni kurz v izmenjeni frankov z dolarjem nevzdržljiv, je stopil črni borzi na prste s tem, da danes Francija da za dolar približno še enkrat toliko frankov kot prej. In vabi francoske bogataše, spekulante in nove bogataše, ki so si nakupili ceki, dolarjev in frankov s svojimi profiti na črnem trgu, naj prinesejo zlato na "svobodni trg" ter ga prodajo po taki ceni kot jim bo ponudena. Seveda, na svobodnem trgu bi šli ti nagrabljeni cekini, dolarji in funti šterlingi, ter švicarski franki v vladno blagajno, ne da nova skrivališča. Francoska vlada potrebuje v mednarodnih kupcih valute, s katerimi je mogla kaj kupiti izven svojih mej. Ampak način, ki se ga pri tem poslužuje Schumanova vlada, ne bo izdal, ker "hoarderji" ne bodo oddali svojih dobrih valut, zlata in srebra drugače, kot da si v izmenjavi svoje vrednote zvišajo. "Hoarderji" niso bili še nikoli patriotični, niti ne dobičkarji in ne bogataški sloj bodisi katerikoli dežele.

Ameriška vlada je obnovila svoje bojno letališče v bivši italijanski koloniji Tripolitani, ki ga je tam zgradila med vojno. Komu bodo italijanske kolonije spadale v bodoče, to bo velika četvorica rešila šele čez kakšno leto, ako se do takrat popolnoma ne razbije. Sovjetska vlada je minuli teden protestirala, proti obnovitvi ameriškega vojaškega letališča. Pravi, da je to v nasprotju z mirovno pogodbo, ki so jo zavezniki sklenili z Italijo. V Washingtonu so odgovorili, da

Amerika nima pri tem v mislih drugega kot mirovne namene. V Moskvi vedo, prav tako v Beogradu in v Washingtonu, da ako se bi šlo dežlam edino za mir, ne bi bilo treba vojnih letalskih baz in ne oporišč za ameriško vojno mornarico, ki jih gradimo v Sredozemlju. V "mrzli" vojni se kujejo priprave za "vročo" vojno z največjo naglico.

Vloga Angležev na Kitajskem spreminjena

V Sangaju, kije kitajski New York, so bile v tednu z dne 18. januarja velike demonstracije proti Angliji. Demonstranti so napisali na vrata in stene angleških trgovin in uradov v Sangaju razna protiangelska gesla z oljem in tinto. Kot da bi to ne bilo dovolj žalljivo za ponosne Angleže, se jih je potem lotila še policija s pištolami, da naj napise zbrisajo ali zdrgnejo s sten in vrat, ker občina hoče snažno mesto.

Bili so časi, ko so imeli Angliji na Kitajskem glavno besedo in se celo pred to vojno so velik del Sangaja oni upravljali.

Pogodba prijateljstva med USA in Italijo

Dasi je bila Italija v vojni poražena, ima od nje več dobička kot katerikoli premagana ali celo zmagovita država. Deležna je bila že za več kot milijardo dolarjev ameriške pomoči, vrnilo smo ji ladje in zalagamo jo z materijalom.

V pondeljek 2. februarja pa je bila podpisana pogodba vzajemnosti in pa trgovska pogodba med Italijo in Zd. državami, ki je de Gasperijevi vladi izredno ugodna.

To je obenem ekonomski boj s strani Amerike, proti Jugoslaviji. Dasi so po slednji lomastile italijanske divize, morile, plenile in rušile, ne da naša vlada novi Jugoslaviji nikake podpore več, ne posojila, ne vrne ji nazaj njenega zlata in tudi nikake trgovske pogodbe nimamo z Jugoslavijo. To je proti nji ne samo takozvana "mrzla" vojna temveč tudi ekonomska. Naravno, da taki odnosi miru in ustvarjanju zdravih gospodarskih odnosov niso v korist.

Anglija v ladjedelniški industriji

Anglija se je podala po vojni v gradnjo novega trgovskega brodogoja v največji meri. Dela ladje za svojo mornarico in za druge. Iz Londona poročajo, da se gradi 55 odstotkov vsega svetovnega trgovskega brodogoja na Angliškem.

Pišite po novo knjigo "Slovensko-ameriška kuharica" v Proletarčev knjižarno. Cena \$5.00. Naročite si jo še danes.

Čemu zavezniki kaj ne store proti trgovcem z municijo in topovi?

V Nemčiji je mednarodno zavezniško sodišče (s sedežem v Nuerenbergu) obsodilo v smrt kopo navadnih nacijev, ki so se sopirili ko je bil Hitler na vrhuncu svoje moči. Nekaj so jih poslali v zapore.

Toda, finančnim magnatom nemškega kapitalizma, ki so bili glavna opora Hitlerju, predno je prišel na vodstvo države, se ni nič zgodilo.

Ameriški in angleški kapitalizem sta bila tako tesno povezana z njim, in prav tako francoski, da se je na te glavne vojne zločince povsem pozabilo.

In se jim tudi sedaj, ko se je pred par meseci le začela nekaka obravnava proti njim — tudi ta v Nuerenbergu, ne bo nič zlega zgodilo. Nastopajo proti njim kot je običaj v kapitalistični družbi. Vse te spoštuje, če si bogatin, pa tudi ako robantijo nate.

O tem piše, pod naslovom, "Trgovci s topovi pred nuerenberskim sodiščem", tržaški "Ljudski tednik" sledeče:

To je resnična zgodba Nemčije, ki kroži po vseh štirih koncih Nemčije preko demarkacijskih črt zasledbenih področij. Junak te zgodbe je Gustav Krupp von Bohlen-Halbach. Ta starček s tridimi in desetičnimi potezami na obrazu je poglavar industrijske dinastije Kruppov. V tem svojstvu bi moral sedeti med prvimi na zatočni klopi v procesu ki se je začel pred mednarodnim sodiščem v Nuerenbergu proti odgovornim voditeljem vojnega trusta istega imena. Toda stari Krupp se je izognil takemu zaključku svoje kariere trgovca s topovi. Gustava Kruppa so namreč zaradi visoke starosti in duševne onemoglosti črtali iz spiska obtožencev. Na njegovo mesto pa so postavili sina Alfreda.

Toda stari Krupp, ki živi v udobni rezidenzi pri Salzbürgu, je še vedno toliko pri čisti pameti, da razume smisel nekaterih časopisnih člankov. Pravijo, da se silno razburja, ko bere ali sliši o predlogih, ki zahtevajo uničenje vojne industrije, nadzorstvo delavcev nad proizvodnjo, razlastitev močnega gospodarstva železa in jekla. V duhu živi namreč še v isti blaženi dobi, ko je njegova jeza vzbujala strah in grozo pri visokih funkcionarjih Wilhelmstrasse.

Kaj vendar počneja Fuhrer? vzklila. Te zahteve so vendar zločinske! Saj ogrožajo dober pitek naših poslov. Ogrožajo naše vojne napore. Povejte Fuhrerju, da sem zelo nezadovoljen zaradi njegovega popuščanja. Fuhrerja sem vendar jaz napravil!

To je seveda samo anekdota, vendar pa izraža globoko resnico. Tvrda Krupp je vsa zgodovina nemškega imperializma, ki ga je navdahnila in poosebljala, ki mu je služila in ga izkoriščala. Tvrdo so ustanovili leta 1812. Tega leta je Gustavov stari oče Friderik Krupp odprl v Essenu jeklarino in livarno, ki se je naglo močno razvila. Kmalu so tu proizvajali topove; vse topništvo za ruske armade v vojni 1864, 1866 in 1870-1871 je dobavljalo izključno Krupp.

Govoriti o kakem Kruppovem patriotizmu, bi bila kruta šala. Saj je Krupp dobavljala topove vsakemu, ki jih je plačal. Do leta 1887, ko je umrl "kralj topov" Alfred Krupp, sin in naslednik Friderika Kruppa, je tvrdka prodala 13,910 topov v inozemstvo in samo 10,666 nemški vladi.

Nastanek trusta Procvit Kruppovega podjetja in njegova razširitev v trust izhaja iz časa Hohenzollerjev. Premogokopi in rudniki, železnice, ladjedelnice in paroplovne družbe, vse je Krupp priključil svoji matični tvrdki.

Leta 1903 je prišlo do mednarodne povelje: Krupp se je vključil v svetovni sistem kartelov za oboroževanje. In že je v družbi angleških "Harvey United Company, Ltd.", "Steel Manufacture Nickel Syndicate, Ltd.", francoskega "Schneiderja", avstroogrške (češke) "Škoda" in carskoruske "Putilov" iz Petrograda ter skupno z njimi

prilavljala krvavo žetev prve svetovne vojne. Že v tej dobi so Kruppovi dobički bajni.

Med vojno 1. 1914-1918 služi Krupp na obeh straneh. Njegovih 118,000 delavcev dela izključno za vojsko. In kakor da bi mu nemški dohodki ne bili zadostni, mu prinaša dobičke še "sovražnik": za vsako granato, ki jo izstrelijo na drugi strani fronte in ki jih izdeluje za zavezniške vojske angleška tvrdka Vickers, prejme Krupp po en šiling in tri penije, ker omenjena angleška tvrdka proizvaja po Kruppovem patentu. Ta denar vpisuje Vickers v poseben "račun K".

Kruppove tvrdke nikakor ni prizadel poraz 1. 1918. Saj je Krupp prejel bojne odškodnine, nagrade in podpore. Pri inflaciji 1. 1923. je s spekulacijo obogatel za 10 milijonov funtov.

Tvrda je imela izključen monopol za opremo nemške vojske, ki je štela po Versailleski pogodbi 100,000 mož. Toda že 1. 1926. je Krupp prekršil mirovno pogodbo in začel izdelovati oklopne avtomobile, oklopne plošče za križarke in podmornice. Že 1. 1930., v dobi splošnega razoroževanja se pri Kruppu vršijo prvi poskusi raketnih izstrelkov.

Vojna pogoj za procvit

Toda tvrdki Krupp je za njen procvit potrebna vojna. Potrebno ji je tudi, da delavsko gibanje ukrotijo. Hitler je obljubil, da bo prvo in drugo nalogo izvršil. In zato ga tudi Krupp dvigne: financira njegovo propagando in pridobi za Hitlerja tudi vso nemško industrijo, kateri sam načeljuje. Krupp je pobudnik za sklicanje konference industrijcev 1. 1930., ki je ustoličila bodočega fuhrerja.

In Krupp je bil za te usluge bogato nagrajen. Leto za letom se trust veča in dobički grmadijo. S posebnim zakonom — osebnim darilom Hitlerja rodbini Krupp za "125-letne napore pri izgradnji nemške vojaške sile" — je celoten trust proglašen za "rodbinsko podjetje". Ta protizakonit ukrep, ki je edinstven v vsej pravni zgodovini, je podelil Kruppu poseben statut: oproščen je vseh taks in davščin na dedščino, ki bi znašala ogromne vsote spričo razsežnosti in važnosti tvrdke. Kruppove tovarne so hkrati proglašene za izključno last družine, ki je ni mogoče prodati ali prenesti na druge osebe ali ustanove.

Gustav Krupp je prejel zlato značko nacionalistične stranke in njegov sin Alfred je postal general S. A.

Pa pride vojna, ki jo je Krupp

skrbno pripravljala. Če je Krupp lahko delal s polno paro, podaljšal nemški odpor proti zavezniškim ofenzivam, dolguje to v veliki meri neizprosni izkoriščanju delavstva, ki so ga deportirali iz zasedenih dežel. Saučkel je dobavljala desetstisoče sužnjev, ki so garali do izčrpanja za svoje tlačitelje. Alfred Krupp in soobtoženci dobro vedo za nečloveško ravnanje s temi moškimi in ženami, ki so jih poniževali v red vprežne živine. Zrvice, ki so ostale še pri življenju, bodo pričale pred sodiščem o tem.

Medtem so se rednim dohodkom vojnih dobav pridružili še dobički, ki si jih je Krupp nabiral s plenjenjem in kolonizacijo podjarmljenih držav. V velikem imperialističnem pohodu je bil Krupp najbolj požrešen. Tu je kradel stroje in industrijsko opremo ter jih odvažal v Nemčijo, tam zopet se je kar na mestu nastanil in si prisvojil večino ali vse akcije podjetij, ki so ga zanimala.

Mednarodna solidarnost

Danes je Alfred Krupp s svojimi 11 ravnatelji na zatočni klopi. Toda malo je manjkalo, da sploh ne bi prišlo do procesa. Kajti po svetu so še drugi trgovci s topovi, ki so pokazali vplivno solidarnost s Kruppom. Njihove investicije so močno vplivale na potek priprav za proces. Kakšna sodba čaka obtožence?

Nekateri znaki na žalost kažejo, da bodo njihovi zločini našli prizanesljive sodnike. Dalekovidni krogi v ZDA so še pripomnili, da gre za nenadomestljive "tehnike", ki bi jih bilo dobro ohraniti, ker bi kdo ugnil v bodočnosti še rabiti njihovo preizkušeno "spodobnost".

Vzemite Trinerjevo Grenko VINO. Počutili se boste boljše in odleglo vam bo na dva načina: 1. Nagla olajšava zapeke 2. Dodatna obilna količina važnega Vitamina B1. Dobro za odrasle, Dobro za otroke. Rabi se čez 60 let.

TRINERJEVO GRENKO VINO

"PROLETAREC"

je v novi Jugoslaviji dobrodošel list. V prejšnji je bil prepovedan.

Naročite ga svojcem. Stane \$3.50 za celo leto. Pol leta \$2.

Naročite ga čitalnicam ter bralnim društvom v vaših rodni krajih.

V starem kraju tudi žele, da jim naročite

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

Stane za stari kraj \$1.65. Z lanskim letnikom pošljemo oba za \$3. Dve knjigi za tri dolarje. Tiskovni urad slovenske vlade želi, da pošljemo ljudem tam čimveč izvodov Proletarca in Družinskega koledarja

Ne odlašajte! Pošljite naročilo takoj!

NAJBOLJŠA POMOČNIKA PRI UČENJU ANGLEŠČINE IN SLOVENSČINE STA ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK
Cena \$5.00
IN
ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO
Cena \$2.00

Avtor obeh knjig je DR. F. J. KERN

NAROČILA SPREJEMA PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

Iz SANSovega urada

3424 W. 26th St., Chicago 23, Ill.

NAPREJ!

Odkar je Franklin Delano Roosevelt zatiskal oči, so se v deželi izvršile ogromne izpremembe, ki pa žal niso prinesle nič dobrega. Pot tistih, ki sedaj odločajo, se je obrnila nazaj in vodi v temo, v kateri se skriva največja nevarnost — nevarnost za ves svet.

Kam je zlasti delavstvu zagrizeno sovražna reakcija zavozila doma, se v vsakdanjem življenju lahko opazuje pri vsakem koraku. Dasi so bile Zedinjene države v času vojne srečnejše od vsake druge zavojevalne države, da njihovo ozemlje nikdar ni postalo bojišče, da se nobena sovražna četa ni izkrcala na katerem koli našem obrežju in nobeno tuje letalo ni metalo bomb na New York, Chicago ali Los Angeles in dasi je v deželi bogastvo, kakršnega še nikdar ni bilo, se je razodela inflacija z neizogibno draginjo, ki še vedno narašča od dne do dne in dela iz legendarnega "ameriškega načina življenja" farso, ki je na žalost bolj tragična kot humoristična. Stanovanjske razmere niso boljše kot v nekaterih evropskih deželah, kjer so bila mesta bombardirana in vasi požgane, in nobenega upanja ni, da bomo v tem oziru kmalu doživeli normalno stanje. Delavske meze v nekaterih strokah bi se zdele čedne, če bi cene potrebščin ne naraščale s takimi skoki, da izgublja vsaka mezna pridobitev svojo vrednost, skoraj preden napoči prvi plačilni dan. Kako se morajo muzati narodi v Evropi, kadar slišijo histerične nasvete naših veljakov, da se naj nikar ne dajo "zapeljati" v kakšno načrtno gospodarstvo, ko vidi, kam nas vodi anarhija v ekonomiji, katero — bogovi naj vedo, zakaj — imenujejo "svobodno podjetništvo".

O napadih na vse pridobitve organiziranega delavstva ni potrebno govoriti, kajti o tem čvkaže že vrabci. Ampak treba je govoriti o tem, da je Taft-Hartleyjev zakon očividno le začetak, ker je v nevarnosti sam obstanek organizacij. Protidelavski koraki so bili storjeni v kongresu in samo v kongresu se morejo razveljaviti. To se pa ne doseže po metodah, katere so razni voditelji vsiljevali delavstvu vse od Gompersovih časov. Ker na žalost ni med njimi nobenega Debsa, je pač treba iskati drugo pot.

Znano je tudi, kako se je zunanja politika oddaljila od smeri, ki so veljale v Rooseveltovih časih. Že davno ni bila "demokracija" toliko v predalih bogatinskih listov in na jezikih propagandistov, prav tako pa tudi že davno ni bilo v našem življenju tako malo tega blaga kot ga je danes, ko se jasno kažejo enaki simptomi, kakršne je bilo mogoče opazovati v Italiji ob času "pohoda na Rim". V Nemčiji v dobi Hitlerjevega povišanja in v Spaniji po z nemškimi in italijanskimi četami doseženi "zmagi" Franca. V tej deželi, ki je bila rojena v revoluciji proti monarhizmu in vsem njegovim pritliklinam, prihaja bolj in bolj na površje militarizem, ki je vsako deželo, v kateri se je razpasel, povedel v pogubo. Zed. države imajo pod orožjem vojsko, kakršne v mirnem času niti izdaleč nikdar niso imele; vojaške in mornariške posadke so po vseh krajih, katere je Amerika pridobila vsled japonskega poraza, pa tudi drugod je ustanovila baze. Bolj resno pa je dejstvo, da ziduje vojska političnim namenom v deželah, ki niso naše, da daje vladam teh dežel vojne potrebščine za boj proti njihovim lastnim državljanom, da rabi mornarica bojne ladje za demonstracije, ki se lahko smatrajo za grožnje in spravljajo svetovni mir v skrajno nevarnost. Obenem se zahteva splošno vojaško vezbanje mladine, dasi sta obe zadnji vojni dokazali, da je to za varnost dežele popolnoma nepotrebno. Ne le, da povzročajo taki ukrepi ogromne stroške, ki zmanjšujejo ljudsko blagostanje, ampak vojaški veljaki pridobivajo s tem vpliv na javno življenje, kakršnega kot ljudski služabniki ne bi smeli imeti; duh vojašnice je nujno nasproten idejam demokracije in kjer se uveljavi, so — kakor kažejo nauki iz vseh militarističnih držav — osnovne civilne svoboščine vedno v nevarnosti. V nevarnosti pa je v takih slučajih tudi mir sveta, kajti med generali po poklicu se vedno najdejo taki možje, ki mislijo, da morajo dokazati svojo potrebnost, ker bi se sicer v narodu utegnili poroditi misli, da lahko izhaja brez njih.

Dvigajoči se militarizem je v veliki meri odgovoren za nake naše zunanje politike, ki podpira z orožjem in denarjem najtemnejšo reakcijo na Grškem, v Turčiji, na Kitajskem, v Koreji in v južni Ameriki. Skrajno vsiljiva propaganda trdi, da se vse to godi v interesu miru, v resnici pa dosega baš nasprotno, to se pravi, da spravljajo svetovni mir v največjo nevarnost. Grki so se v času vojne izredno hrabro držali; toda prav tisti, ki so se najodločneje bojevali, so sedaj preganjani, na krmilu so pa tisti, ki so na tihem, pa tudi javno sodelovali z nemško-italijanskim fašizmom, in naša zunanja politika jih drži v sedlu. Celo simpatije z gerilci se označujejo za greh. Zakaj? Ali je bil v dobi ameriške revolucije greh, simpatizirati z Washingtonovo vojsko? Turčija pod diktaturo je na tihem ves čas pomagala nacisti Nemčiji in je bila celo pripravljena, udeležiti se vojne na Hitlerjevi strani in samo Leningrad je nagnal njenemu diktatorju toliko strahu v kosti, da se je premislil. Sedaj pa podpira to diktaturo ameriško orožje in ameriški denar in ameriške ladje demonstrirajo v tur-

ških vodah — proti komu? Izmislili so bajko, da je Turčija v nekakšni nevarnosti in s tem naj bi bilo opravičeno vse. Na Kitajskem so morali Čiang Kaišeka ugrabiti, preden se je odločil za boj proti Japonci, dasi je bila takrat Mandžurija že podjarmljena in so Japonci prodirali dalje in dalje po severni Kitajski. Čiang Kaišek je obljuboval vse mogoče ljudske pravice, njegove besede pa so se izpolnile tako kakor Hitlerjeve. In zato ga mora Amerika po nekakšni posebni logiki podpirati, ker se je kitajsko ljudstvo naveličalo njegovega absolutizma.

Vse to ne vzbuja nikjer občutka varnosti, ampak vočen strah, da poči kje po nepredvidnosti kakšna puška, kar lahko postane signal za novo vojno, ki ne bi mogla biti drugačna kot svetovna v pravem smislu besede. Sama misel na tako možnost je strašna, zakaj lahko je začeti novo klanje, ampak to je tudi edina gotovost. Kaj sledi takemu začetku, je popolnoma neznano posebnostim, ki govorijo o metanju atomskih bomb kakor o nogometni igri. Nihče, prav nihče ne more napovedati, kaj se utegne zgoditi že drugi dan po izbruhu vojne, le o tem ne more dvomiti nihče, da zadenejo njene strahote ves svet, in ne prizanesejo nobenemu "izvoljenemu" narodu. Če pravijo nekateri učenjaki, da bi vojna z "modernimi sredstvi" pomenila konec človeškega rodu na zemlji, je zelo lahko mogoče, da imajo prav.

V tem času torej ni nič drugega tako važno kakor da se prepreči vojna in zavaruje trajen mir. Kako si drugi narodi urejajo svoje življenje, je njihova stvar kakor je naša ureditev našega načina življenja. Nam ne predpisuje nihče gospodarskega sistema, po katerem hočemo brodariti; zakaj naj bi mi vsiljevali drugim sestave, katerih ne marajo, ker mislijo, da so zanje njihovi boljši? Indija je pokazala, da se lahko doseže sporazum in mir, če se pobotanje prepusti ljudstvu brez tujega vmešavanja.

Toda smernice naše zunanje politike so reakcionarne in po njih se ne pride do takega cilja. Zato je sprememba imperativna. To je imel pred očmi izvrševalni odbor Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ko je na svoji zadnji seji razpravljal o političnem položaju in po resnem pretehtanju vseh okoliščin prišel do soglasnega zaključka, da proglasi za predsedniškega kandidata pri jesenskih volitvah

HENRYJA WALLACEJA.

ki je z vsem svojim dosedanjim delom dokazal, da zasluži zaupanje vseh napredno mislečih ljudi, vseh, ki žele resnično demokracijo namesto gospodarske diktature peščice denarnih mogotcev, vseh, ki hočejo enake pravice za vse brez razlike stanu, politične, rojstnega kraja, materinskega jezika ali spola, vseh, ki hočejo delavstvu zavarovati težko pridobljene pravice, ki nočejo podpirati ustvarjanja novega fevdalizma in zlasti vseh, ki hočejo z vso odločnostjo razmere, v katerih se morajo odpraviti strah pred novim svetovnim klanjem in so pripravljeni boriti se z vsemi silami za trajen mir in prijateljsko sožitje z vsemi narodi sveta.

Izvrševalni odbor SANSa poziva vse svoje člane in prijatelje, da se nemudoma lotijo dela in vztrajajo do konca za zmago ljudskih pravic, enakosti in svobode.

NAPREJ!

Za Izvrševalni odbor
SLOVENSKEGA AMERIŠKEGA NARODNEGA SVETA
F. A. Vidar, predsednik.
Mirko G. Kuhel, tajnik.

Poljska in morje

Lep del obale baltičkega morja je že v davni zgodovini bil poljski in je polskemu narodu ponujal velike možnosti razvoja, toda Poljska ni nikoli to znanja popolnoma izkoristila. V zgodovini Poljske se je v resnici pokazalo, da je bil njen razvoj in napredek tesno povezan z baltičkim morjem. Kadar koli je Poljska v zgodovini bila na en ali drug način odtrgana od morja, je njena moč in napredek padel, ko se je pa zopet morju približala, je poljska država postajala vse močnejša, uglednejša in tudi s tem v zvezi je raslo blagostanje poljskega naroda.

Najslavnejši razvoj in napredek je n.p.r. imelo pristanišče Gdansk, kadar je bilo tesno povezano s svojim poljskim zaledjem in nasprotno, gdansko pristanišče je stalno propadalo, ko je bilo odrezano od tega zaledja. Lahko rečemo, da je moč Poljske rasla in padala skupno z Gdanskom.

Proti koncu XVI. stoletja in v prvi polovici XVIII. stoletja je imel Gdansk 100.000 prebivalcev in letni promet žita v pristanišču je dosegel 250.000 do 320.000 ton, včasih pa še več. Toda od druge polovice XVII. stoletja Gdansk prične naglo propadati skupno z vsem poljskim gospodarstvom. Število prebivalstva pada, ker pada tudi izvoz žita in sploh trgovska zamenjava.

Gdansk je bil nekaj barometer gospodarskega in političnega dinamizma države. Pred prvo delitvijo Poljske so se razmere zboljšale in Gdansk hitro dosegel promet 200.000 ton žita letno. Popolnoma je pa propadel med prvo in tretjo delitvijo. Kasneje se je zopet dvignil, toda ob koncu XIX. stoletja je bilo število prebivalstva skoraj isto kot v polovici XVII. stoletja, ker je bila Poljska odrezana od morja, vzhodna Prusija priključena Nemčiji. Prav v tej dobi zaznamujejo vsa mesta v Evropi velik napredek zaradi industrializacije in novih prometnih poti.

Sele po prvi svetovni vojni je nastal močnejši promet med Poljsko in Gdanskim, kar pa Gdansk ni znal izkoristiti v polni meri, temveč je celo v lastno škodo preprečeval zboljšanje gospodarskih odnosov s Poljsko. Poljska obala je bila pa preveč plitva in majhna z ozirom na velikost države, brez dobrih zvez s svojo morskjo obalo in brez lastnega pristanišča. Toda kljub temu je Poljska, lahko re-

čemo, ustvarila čudeže.

V največji svetovni gospodarski krizi je pristanišče Gdansk imelo trikrat večji promet kot v najboljših časih konjunkturalnega prvo svetovno vojno. Leta 1924. je bila Gdynia najmlajše in najmanjše baltičko pristanišče, 11 let kasneje leta 1935 je pa znašal promet v tem pristanišču deset milijonov ton in je postalo ne samo največje na Baltiku, temveč eno največjih v vsej Evropi.

Preko teh dveh baltičkih pristanišč se je Poljska povezala z vsem svetom. Njena trgovska mornarica je začela naglo napredovati, povežala se je z vsemi baltičkimi pristanišči. Nastale so nove pomorske družbe s prekoceanskimi linijami, pristanišča so se povežala z zaledjem z novimi železniškimi progami in rečnimi kanali. Vse to je vplivalo tudi na ostala baltička pristanišča, posebno na Šečin in danska pristanišča.

Ves ta razvoj, ki se je prav za prav nahajal v začetnih fazah, je pa uničila druga svetovna vojna, ki jo je izzvala nacistična Nemčija. Prva naloga Nemčije je bila, da odreže Poljsko od njenega morja in njenih pristanišč, da bi lažje obvladala ves evropski kontinent. Njen cilj je bila hegemonija Nemčije v vsej Evropi, če se pa kdo zoperstavi tej hegemoniji, bo popolnoma uničen. To se je kot prvi dogodilo Poljski.

Redko kateri narod je v tej vojni toliko pretrpel kot Poljski. Nacisti so poklali milijone Poljakov, uničili vse poljsko gospodarstvo, tovarne, železnice, živinorejo, pristanišča itd. Nova Poljska je dobila žalostno nasledstvo: razdejano domovino, ki je bo treba obnoviti. Poljska republika se je lotila tega težavnega dela z vsem poletom. V kratkem času je obnovila glavne železniške proge, v štirih letih bodo pa popolnoma obnovljena pristanišča na Baltiku. Že dosedaj so obnovljena za 30-40 odstotkov. Promet na Visli je dosegel že 50% predvojnega prometa. Promet v pristaniščih znaša že sedaj v enem samem mesecu več kot celotni letni promet v Gdanskem leta 1922.

Naselitev Poljakov v osvobojenih ozemljih v Pomeraniji naglo napreduje, čeprav ima država pri tem velike težave, ker je treba obnoviti ne samo hiše, ampak treba novim naseljenjem, posebno kmečkim pribaviti

tudi vse orodje, živino in semena.

V ladjedelnicah je že zaposleno nad 6000 delavcev, ki so obnovili že stotine plovnih objektov. Poljska rabi danes veliko več ladij kot pred vojno, ker se njena obala razprostira na stotine kilometrov vse tja do Šečina in njen izvozni in uvozni promet stalno raste. Po tej vojni je Poljska postala prava pomorska država z ogromnimi možnostmi razvoja, posebno od kar ima s svojimi sosedi tesne gospodarske in politične zveze. Poljska se bo v kratkem času pretvorila iz čisto agrarne države v državo z razvito industrijo, ker je bogata na surovinah, posebno na premogu, ki ga že v ogromnih količinah izvaža. Vzporedno z industrializacijo se bo razvijalo tudi napredno poljedelstvo in zvišala življenska raven prebivalstva tako da bo ta del Evrope v kratkem popolnoma spremenil svojo socialno strukturo.

Strah Zed. držav pred socializacijo v zapadni Evropi

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Mnogi dvomijo v uspeh ameriških davkov.

Kritiki, ki večinoma tudi verujejo v kapitalizem, so mnenja, da bo Evropa od Marshalla predlaganih 17 milijard porabila največ za življenje in potem bo spet "radikalna" in vsa ameriška pomoč bo s staljšo kapitalističnega gospodarstva vržena proč.

Zelo neugodno vplivajo tudi izjave Normana Thomasa ter drugih bivših radikalcev, ki si obetajo od Marshallovega načrta pospešeno socializacijo in prehajanje zapadne Evrope iz starega reda v socializem.

Prav gotovo jim je znano, da Wall Street ne bo odobril take politike. In tudi Marshall s svojo pohvalo tistih levčarskih strank, ki so proti "komunistom", ni utrdil med plutokracijo vere, da bo podpora, ki jo hoče dati zapadni Evropi Trumanova administracija, res zajela "komunizem".

Posebno zato ne, ker tudi nekateri evropski konservativni državniški odprti priznavajo, da samo ameriška pomoč ne bo zadostovala. Za ustvarjanje nor-

malnih razmer je treba obrniti trgovino med zapadno in vzhodno Evropo. In tudi "desničarski levčarji" pravijo, da za ozdravljenje ekonomske bolezni Evrope bo treba čezdalje več narčnega gospodarstva.

Ameriški "uspeh" v Nemčiji

V odgovor na vse to državni departament namiguje, da smo vso anglo-ameriško cono Nemčije obvarovali privatnim lastnikom. In to v zvezi temu, da so v Londonu nemški socialdemokratski stranki obljubili izvesti socializacijo. Sedaj je z njo pri kraju, kakor v Italiji. Vse, kar se v tem razvoju pod ameriško kontrolo more pričakovati, je dozo državnega kapitalizma, ki bo udinjan privatnemu v oporo. Ampak — in to je tisti ampak, dokler bodo v Evropi tudi take države, ki so izvedle nacionalizacijo do kraja, bodo privatni interesi vedno v nevarnosti. To je vzrok, čemu toliko ščuvanja v vojno proti Sovjetski uniji in njenemu bloku.

Jedilni list iz tržaške kuhinje

V Trst prihaja veliko hrane iz Amerike in iz sledečega jedilnega lista, oziroma iz priporočil gospodinjam, kaj naj kuhajo, bi bilo razvidno, da ljudem ni posebej dobro in ne preslabo. Vprašanje seveda je, da-li si morejo vse gospodinje v svobodnem tržakem ozemlju posluževati takih receptov.

NEDELJA: Testenine na juhi, škrzki, fižolova omaka, zdrobov narastek. — Večerja: Testenine z gnatjo, solata, pečen kostanj.

PONDELJEK: Grahova juha z oprazenim krmom, kisel zelje s klobasami, sadje. — Večerja: Ribe, solata, sir.

TOREK: Mineštra iz riža in sladkega zelja, goveje pogačice, pire-krompir, kompot. — Večerja: Pečene koline, krompirjeva solata, šarkelj, kava.

SREDA: Jesprenj na juhi, kuhana govedina, sladka repa in krompir, kostanj. — Večerja: Polenta s paradiznikovo omako, sir, hruške.

CXETREK: Rizota z guljažem, solata, ocvrta jabolka. — Večerja: Ocvrta jetra, kruhovi cmoki, cvetača, sadje.

PETEK: Jota, krompirjeva solata, jabolčni zvitek. — Večerja:

Testenine z guljažem, kostanj, jabolka.

SOBOTA: Zelenjadna juha; svinjska pečenka s kislim zeljem, palačinke. — Večerja: ruska solata, hrenovke, puding.

*) Testenine z gnatjo:

Kuhane polčke stresi v vrelo maslo; ko so vroči, primešaj malo kisle smetane, drobno narezane gnjati ter pusti, da se vkuha. Ko se ohladi, primešaj naribane-ga parmezana in peci v posodi, ki si po potresla z drobtinami.

*) Šarkelj:

2 dkg surovega masla, 2 rumenjaka, 1 celo jajce, 15 dkg sladkorja, pol litra mleka, pol kg presejane bele moke, pecilni prašek, 10 dkg rozin.

Mešaj maslo, jajca, sladkor in mleko ter dodaj nato še moko in pecilni prašek. Testo dobro stepi in dodaj rozine, ki jih dobro vmešaj v testo. Peci v posodi, ki si jo dobro namazala in potresla z moko.

Pogajanja med USA in USSR glede vojnih dajatev

Rusija je prejela med vojno in tik po vojni od Zed. držav na temlju "lend-lease" 11 milijard 200 milijonov dolarjev. Ameriška vlada hoče nekaj te vsote nazaj, a sovjetski vladi se je zdelo previsoka, zato so se pogajanja razbila. Koncem januarja so se znova pričela. Sovjetska vlada smatra, da ne bi smele Zed. države ničesar tirjati, pač pa upoštevati ogromno škodo, ki so jo napravili Rusiji Nemci s svojo invazijo, in pa da je bilo v bojih ubitih več sovjetskih vojakov kot vseh drugih zaveznikskih vojakov skupaj.

Cesta v Alasko izboljšana

Ameriška cesta v Alasko, ki jo je dala zgraditi med vojno ameriška vlada, preko Kanade, je sedaj toliko popravljena, da je bila spet izročena prometu. Dolga je 1,523 milj. Ob nji so pomnožili število gasolinskih postaj, popravljali za avte in kempe za turiste ter druge potnike.

Solstvo veliko stane

Stroški javnih sol v Chicagu bodo znašali v tekočem fiskalnem letu \$103,400,000.

Jugoslovansko hranilno in posojilno društvo

objavlja tu sledeče finančno poročilo, zaključeno 31. decembra 1947

IMOVINA		OBVEZNOSTI, KAPITAL IN REZERVE	
Posojila na prve uknjižbe.....	\$1,989,017.65	Vplačan kapital.....	\$1,800,201.61
Delniška posojila.....	13,158.47	Dividende še za izplačati.....	2,138.55
Nepremičnine, prodane pogojno (on Contract).....	10,416.23	Obligacije—Federal Home Loan Bank of Chicago.....	316,312.00
Investicije in nabrane obresti.....	163,440.03	Razni obligirani računi.....	5,638.62
Gotovina na roki in v banki.....	108,219.00	Posojila v procesu.....	51,494.66
Poslojpe urada (po odštetju vrednosti).....	15,366.56	Vplačila v naprej od izposoditeljev.....	30,713.91
Oprema (po odštetju vrednosti).....	1,139.23	Posebne rezerve.....	3,823.70
Še neplačani računi.....	1,092.04	Posebne rezerve in še nerazdeljen dobiček.....	98,805.85
Iztirgljivi, ne še plačani računi.....	7,270.69	Skupaj kapital, obveznosti in rezerve.....	\$2,309,128.90
Skupna imovina.....	\$2,309,128.90		

URADNIKI IN DIREKTORJI

JOSEPH OVEN, predsednik
ANTON TROJAR, podpredsednik
DONALD J. LOTRICH, tajnik
ERNEST DRESHAR, pomožni tajnik.
JACOB ZUPAN, blagajnik

DRUGI DIREKTORJI

FRANK GROSER
VINKO LOČNIKAR
CHARLES POGORELEC
FRANK ZAITZ
LOUIS ZORKO

NADZORNI ODBOR

MATHEW KURE, JOHN ALIC, Jr., JOHN POTOKAR, Sr. — Naš odvetniški uradnik je SAMUEL H. ROSENTHAL.

Vaše vloge so zavarovane do vsote \$5,000 po vladni ustanovi

Kadar želite kaj prihraniti, pridite v JUGOSLAV SAVINGS and LOAN ASSOCIATION, 2510 S. LAWNDALE AVE., CHICAGO 23, ILL. Sprejemamo vloge tudi iz zunanjih krajev. Sedanja obrestna mera je 3%, torej višja ali pa saj toliko visoka kot jo vam plačuje katerakoli druga finančna ustanova. Pišite nam. Ali pa se oglasite osebno. Mi vam jamčimo poštene informacije in jamstvo za vaš denar, ako ga vložite nam v hranitev. In pa dobro obrestno mero.

Ali že imate Ameriški družinski koledar 1948

Ako še ne, in če je vam nerodno iti na pošto, si ga lahko naročite po COD, to je, da ga plačate poštarju kadar vam ga dostavi na dom.

Izpolnite sledeči kupon, izrežite ga in ga dajte v kuverto na naš naslov:

PROLETAREC, 2301 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Cenjeni: Prosim pošljite mi Ameriški družinski koledar 1948 in vsoto bom plačal poštarju ko ga prejmem. Razumem, da me bo to stalo \$1.71 za COD stroške. Poštino pa plačate vi.

(Opomba.—Za vsak dolar, poslan po COD, je treba plačati pošti 15c in za M. O. 6c.)

Pošljite mi koledar na sledeči naslov:

IME

NASLOV

DRŽAVA

FOOLS' GOLD

That's what the late Franklin D. Roosevelt once called was profits: "fools gold." It was about the time that he was promising the nation that "no new millionaires will come out of this war."

Well, the latter promise was not made good. But plenty of Americans now are able to realize that the financial gains they made during the war were more apparent than real.

We are referring now, not to the nation's big creditors who own all the real wealth that is in the country, but to those workers who collected big pay checks during the war years.

What good has the money done for most workers? When they received it they did one of two things: They spent it, or they saved it.

What was spent is gone. And what was saved is being rapidly destroyed by high prices. Savers now understand that they earned it when prices were low and must spend it when prices are high.

How foolish it has proven to be for workers to seek high wage rates—and nothing else! How much greater and more-lasting would be the benefits derived by socializing the nation's economy, outlawing the private-profit motive and distributing wealth altogether upon the basis of service!

Yet the quest for dollars goes on. And the nation's president, eager for the votes that will keep him in the White House, correctly gauges the modest desires of his countrymen and seeks popular favor by offering every voter a \$40-per-year tax cut—\$40 that can easily be given because it can be so easily recovered by the owners who control the nation's economy and fix commodity prices.

"What," we have been asked, "what else can workers do but ask for more money under this system?"

Under the private-profit system: Nothing else. They must fight for position. They must conduct a rear-guard retreat against prices. They must gratefully accept \$40 as the price of their vote.

That is why workers should be against the capitalist system; why they should not let a day elapse before organizing to end it or an election pass without recording their protest against it—with a flood of Socialist ballots.—Reading Labor Advocate.

Trusts After Your Dollars

The Oil Trust is once more seeking the scalp of the consumer. The price of crude oil has been boosted all around. Now the trust is about to balloon the price of gasoline and fuel oil.

The way has been carefully prepared. Builders everywhere have been induced to put in oil burners. That scheme has enabled the Oil Trust to practically double the price of fuel oil since this war began.

The Canadian Paper Trust is also beginning to stir. It has scored a 100 per cent increase in newsprint since Pearl Harbor. Now it's asking for \$6 a ton more. The big dailies in America own their own mills. The little publishers must stand the squeeze.

The Canadian mills are owned by the big financiers of Britain and Canada. They never made so much money in their lives as they are making now.

ARMY SELLS CONSCRIPTION

"Militarism and Democracy Can Not Live in Same Country" "Defense" Demands \$25 Billion A Year; Generals Move in on Government, Schools, Labor

As Labor reported last week, a House committee headed by Congressman Forest A. Harness (Rep., Ind.) has been investigating the huge sums of money spent by the army to "sell" conscription to women's clubs, other organizations, and the public in general.

Recently, the committee questioned Kenneth C. Royall, Secretary of the Army. He boldly admitted the army is spending taxpayers' money to put over "Universal Military Training," but said he has "no apology" to offer.

Harness insisted that neither the army nor any other government agency should pay propagandists to go around the country, to stir up people and "influence votes in Congress."

Defending the army's practice of entertaining groups of women, and paying for their "luncheons," Royall said this is "perfectly proper," because these women's organizations are "sponsored" by the army, to campaign for "UMT."

The army organizes state "committees" which are supposed to give "advice" on UMT. Dr. Donald Timmerman, of Cincinnati, told Harness these committees are merely conscription propaganda agencies, and that the army fired him from chairmanship of the Ohio committee when he tried to give advice.

The high cost of militarism is revealed by an article put into the "Congressional Record" by Congressman Frederic R. Coudert, Jr., conservative Republican from New York. It lists the huge sums the army, navy, air force and other "defense" agencies are asking, and shows they add up to about \$25 billion a year.

"Militarization of America" A detailed picture of "the militarization of America" is given in a booklet, sponsored by 25 leaders in various walks of life. Among them are Ray Lyman Wilbur, Secretary of the Interior in the Hoover administration; William J. Millor, S. J., president of the University of Detroit; Albert Einstein, and others who range from conservative to liberal.

THE MARCH OF LABOR

WHOMEVER YOU ARE - WHEREVER YOU LIVE - THE BEST IN HEADWEAR FOR YOU IS UNION-MADE! BE SURE THE HAT OR CAP YOU BUY IS UNION-MADE; LOOK FOR THE UNION LABEL THE NEXT TIME YOU BUY A HAT OR CAP.

58,595,000 AT WORK

If there isn't enough of the stuff we want, it's not because we don't do enough work. The latest figures we have seen are for November, comparing them with November, 1946. These show that in that year the civilian labor force grew by 1,245,000 to 60,216,000; that more women are working, in fact 13,000 more of them bringing their number to 16,623,000. The number at work grew even bigger than did the civilian labor force. It grew by 1,555,000 because in addition to the 1,246,000 increase in labor force, largely by withdrawal from armed forces, there was a shrinkage of 309,000 in the number of unemployed.

The fact that enough to eat does not seem to be at hand may reflect this other fact that this 1,555,000 more at work was split up into a 85,000 more in agriculture and a 1,469,000 more in other occupations than agriculture.—Industrial Worker.

REFLECTIONS

By RAYMOND S. HOFSES

Don't look now, but your thinking is crooked. If you are an average American, you are the victim of several master lies which have you cogitating in circles and make you an easy dupe for the policy-makers who are determined to preserve a profit economy and class society that can't live much longer without dragging you through inflation and into fascism, war and ruin.

Right now the owners of this nation are doing things to you that they simply couldn't get away with—if you were able to reason straight. But you've been indoctrinated by lies, and so you are easily convinced that the things that have happened to Europeans just simply can't happen to you. You think it's tyranny when Europeans are handled and pushed around, but you stand for the same maneuvers here at home without complaint—because you have still got a job and because somebody tells you that you're living in a "free enterprise" society.

I was impressed by the success of the deception which has you muddled when a speaker told a local audience of farmers it is necessary to continue sending food to Europe.

There would be a surplus in America if we'd stop, he solemnly warned. Prices would go down. The farmer would cease to be prosperous.

That was it. America grows an abundance of food and then sends it around the world, not to feed hungry people, but to keep the sale and profit economy in balance.

Now, what about that? Why is it that Americans can be tolerant of a set-up that makes them fearful of having too much? The answer is that they have been hoodwinked into believing that they are "free" and that their economy is a "free enterprise" economy in which justice and equity result automatically from the free operation of the "law of supply and demand."

And that's one of the master lies. Of course the economy IS being managed! But it's not being managed as Socialists would have it done—by and for the people. It's being managed by and for the profit-takers. However, if you are

an average American you still believe that the Socialists would manage you and rob you of your freedom instead of permitting the glorious law of supply and demand to preserve your freedom.

And the morning mail brings me a clipping from the Miami (Fla.) Herald of January 7 headlined "Americans Shiver as Greeks Get Oil." Senator Wherry, the Nebraska "free enterpriser," has some big Navy men on the griddle: Col. G. H. Vogel of the Army-Navy petroleum board; Capt. Ralph E. Wilson, his naval deputy; C. Tyler Wood, deputy assistant secretary of state.

The naval officials admit that the Navy is making a nice profit on oil—294,000 gallons daily—delivered to Athens while Americans are told that there is a shortage—and that some of the military oil goes to civilians in Greece, with the small businessman in Greece getting a priority over the small businessmen here.

Is that the law of supply and demand which is forcing Americans to go cold in order to be free? No, the deal is planned. Planned by the people? No, by some individuals with a stake in oil. Planned for the general welfare or even for the welfare of the Greek people? No, planned for profit—and the law of supply and demand go hang!

TEXTILE PROFITS UP BY 1,442 PER CENT

Union Bares Staggering Rise in Industry's Earnings; Blames "Excessive Prices"

NEW YORK—Once one of the poorest of the nation's industries, textile manufacturing is now "the most profitable industry in the United States," the Textile Workers' Union declared here this week. It cited official figures showing that the industry's total profits before taxes reached \$2,000,000,000 in 1947—more than 1,444 per cent over the pre-war average for the years 1936-39.

"While corporate return on net worth for all American manufacturing industries (before taxes) hit 28 per cent last year, the textile industry's return was 47.6 per cent of net worth," the union said. It added that "excessive prices are the major reason for these extraordinary profits."

Meat Prices Boosted Three Times as Much as Wages

Whenever employers boost the price of their products, they usually blame "wage increases." Packers have been among the industrialists who have raised that alibi.

The United Packinghouse Workers' Union put out figures puncturing that claim.

From 1939 to the middle of 1947, hourly earnings of workers in meat-packing plants rose 66 per cent, but wholesale meat prices in the same interval skyrocketed 183 per cent, the union pointed out.

Yet in the face of that, the American Meat Institute has issued propaganda implying that increased wages are the "major factor" behind "current exorbitant meat prices," the union said.

"It would be closer to the truth to say that wage increases are not even a minor factor in bringing about existing meat prices," the union contended.

REFLECTIONS

DEFINITIONS

Hiccoughs: Messages from departed spirits.

Liquor: A liquid which sometimes makes you see double and feel single.

Bigamy: When a man has two wives, it's bigamy. Only one, monogamy.

Courtship: A period during which the girl decides whether or not she can do better.

Acquaintance: A person whom we know well enough to borrow from, but not well enough to lend to.

Politics: The art of obtaining money from the rich and votes from the poor on the pretext of protecting each from the other.

Pigs' Diet

Scientific farmers are feeding their cows, pigs and chickens more carefully "balanced diets" than many people give to their own children. And it pays, in faster growth and better health.

Evidence of that surprising development is found in a long article in the "Wall Street Journal." Here is one sample of a pig's diet, rich in minerals and vitamins:

"Limestone, blood meal, dried buttermilk, ground yellow corn, riboflavin, linseed oil meal, wheat middlings, oatmeal, activated animal stercor, dried beet pulp, alfalfa meal, soybean oil meal, manganese dioxide, ground barley, vitamins A and D, salt, fish meal, meat and bone scraps."

Coal Miners Are the 'Elite' in Poland

By BOB TRAVIS

KATOWICE, Poland (ALN)—Coal miners are today the "elite" of Poland. The economy of the country depends on coal. Miners are classified in the top category for wages, social services, priorities in housing, food, etc. New communities are springing up in the mine areas. Instead of the traditional dilapidated mine towns, Polish miners are now moving into new, modern homes with basement, bath and electricity.

Before the war miners were lucky if they worked three days a week. Now there are no layoffs and there won't be any. In prewar Poland children of 13 to 16 could be found working full-time in the mines. Now, to go below, a youngster must be 18 years old and have a specified amount of schooling. If an 18-year-old falls short, he can work only half-time and must attend school the rest.

Vest Pocket Radio

You will be able to carry a radio set in your vest pocket, scientists say. They are developing miniature radio tubes, not much thicker than a "common pin," metal "circuits" printed on a thin plate, to replace the present wire coils, and batteries "no bigger than a match box."

With all this talk of a Marshall Plan to speed European recovery why don't we also press for an "American Plan" whereby every American will have sufficient income to feed, clothe and house his family adequately?

Customer (in drug store): I want a small pink tablet.
Druggist: What's your trouble?
Customer: I want to write a letter.

Don't Let Greedy Bankers Cripple Uncle Sam's Great Postal Savings System

Congress Should Reject Bills Which Would Cut Interest Rate From 2 to 1%—Reform Designated to Encourage Thrift
Like other special interests, the bankers "never sleep." They are always on the job, eternally chiseling away at the hard-won gains of the common people.

A particularly shocking example was revealed this week when Senator Buck of Delaware and Congressman Twyman of Illinois, introduced bills to cut from 2 to 1 per cent the interest paid by Uncle Sam on "postal savings."

The bankers bitterly fought the post office savings plan when it was proposed long ago. It took a long, hard fight by William Jennings Bryan and other great battlers to put it over.

In those days, the banks paid 3 per cent and even more on savings accounts. Since then, they have cut their interest rate to 1 per cent and even less. As their rate went down, their dislike of the 2 per cent paid by Uncle Sam went up.

By cutting the postal savings interest to 1 per cent, the banks hope to "justify" their own low interest rate, discourage the postal plan, and get more of the people's money into banks to increase bankers' profits.

They are not "playing for peanuts." The postal plan has grown to huge proportions, with \$3.4 billion total savings, and 4 million depositors, who drew nearly \$48 million in interest last year.

Uncle Sam's attempt to encourage thrift, by giving the people absolute security for their savings and a fair interest rate, has been a great success. By its good example, it keeps the bankers from cutting their savings interest to practically nothing.

The bankers don't like it, but LABOR hopes Congress will overwhelmingly reject the Buck and Twyman bills if they come to a vote.

THIS IS NOT A PLEASING PICTURE

Is this the kind of democracy our boys fought and bled to establish?

Aboard one of Uncle Sam's transports, anchored off Batavia, Java, a commission, representing the United Nations, has succeeded in inducing the representatives of the government of the Netherlands and of the Indonesian Republic to sign a truce. The Indonesians are promised a measure of liberty, — but and this is the most disturbing feature of the document—the Dutch retain control of all the natural resources of the territory affected.

Probably it is the best solution the U. N. commissioners can work out at this time, but it calls attention to some ugly facts. Why should the Netherlands, a little country in Northern Europe, control the fabulous wealth of thickly populated islands thousands of miles from the Dutch homeland? Of course, the answer is that Dutch and British capitalists insist on retaining the source of their tremendous profits.

The Japs chased the Dutch out of Indonesia. Some of the natives welcomed the invaders because they hated their old masters.

Yankee soldiers and sailors drove out the Japs and the natives felt that at last a real deliverance had come. They were to be free to conduct their own government and to determine their own way of life.

However, the Dutch came back, armed with American and British weapons, and proceeded to slaughter the natives. The situation became so nasty that the United Nations had to intervene, and now we have the results of that intervention.

All through Asia the story will spread and hundreds of millions of yellow men will be convinced that the white man talks of democracy and liberty for all human beings, but mercilessly exploits those who can't stand up against his modern weapons. We ask again:

Is this the kind of democracy our boys fought and bled to establish?—Labor.

Admiral Nimitz Calls U. S. Strong

Uncle Sam's Fleet "Dominates" Oceans, Can Launch Bombing Planes Anywhere

Admiral Chester W. Nimitz, who commanded our Pacific fleet during the war, and then headed the entire navy until he retired a month ago, contradicted the alarmists who picture Uncle Sam weak in defenses.

Our navy is so strong, Nimitz said, that it "absolutely dominates" all the oceans of the world. "We can maintain powerful floating air bases off-shore anywhere on the globe."

"From these, we can exert unique pressure against any enemy, and destroy his vital centers in event of war."

In short, we are the only nation whose aircraft carriers and supporting warships can take bombing planes anywhere in the world, and launch them against any country. So long as that is true, we are not likely to be attacked.

Colleges Ignoring Books by Americans

British Literature Read More Than Production By Our Authors

DETROIT.—Only 5 per cent of our colleges and universities require their students to take any course in American literature. Only 24 per cent require it even of those students who are specializing in study of literature written in the English language.

As a result, most college students are more familiar with books written by British authors, than with the great books by Americans.

Those disclosure, by a committee which investigated the subject, surprised most of the 2,000 educators gathered here at a convention of the National Council of Teachers of English.

Would You Like One of These?

New York City is opening up more new low-rent apartments to veterans and other modest-income citizens. The New York "Times" described at length the joy of families moving into the first completed units of Amsterdam, James Weldon Johnson and Abraham Lincoln Houses.

The rent ranges from \$27.50 to \$41.50 a month. Most home-hungry Americans would regard that kind of rental as a special gift from Heaven.

Altogether the city is putting up five big apartments, which will accommodate 7,165 families, and plans to build several more. There are 75,000 families on the waiting list.

VALOR

By WILLIAM SHAKESPEARE
In the reproofs of chance
Lies the true proof of man. The sea being smooth,
How many shallow bauble boats dare sail
Upon her patient breast, making their way
With those of nobler bulk?
But let the ruffian Boreas once enrage
The gentle Thetis, and anon, behold
The strong-ribb'd bark through liquid mountains cut,
Bounding between the two moist elements,
Like Perseus' horse: where then the saucy boat,
Whose weak untimbered sides but even now
Co-rivall'd greatness, either to harbor fled,
Or made a toast for Neptune. Even so
Doth valor's show, and valor's worth, divide
In storms of fortune.